

LUNDS
UNIVERSITET

Institutionen för psykologi
Psykologprogrammet

”Det är en riktig sexuell läggning och jag har den”

Hur omgivningens attityder påverkar bisexuellt identitetsskapande

Siri Fischer & Camilla Mårtensson

Psykologexamensuppsats. 2014

Handledare: Eva Brodin
Examinator: S I Andersson

Tack!

Ett varmt tack till alla våra intervjupersoner, för att ni så generöst har delat med er av era berättelser som har gjort denna uppsats möjlig.

Tack till Cornelius, Douglas och Sara för värdefulla synpunkter på uppsatsen och intervjuguiden.

Tack till våra familjer för all kärlek och uppmuntran.

Tack till Anna-Mia, Carl, Josefin, Linda, Lova och Ulrika.

Sist men inte minst, ett stort tack till vår handledare Eva Brodin, för ditt stora engagemang, stöd och för ett inspirerande och roligt samarbete under hela denna process.

Abstract

The aim of this study was to illuminate bisexual identity formation by examining what impact cultural attitudes towards bisexuality have in this process. Semi-structured interviews were conducted with six bisexual persons. Based upon a hermeneutic approach, thematic analysis was used to analyze the data and five main themes were identified: *The need to be true to oneself*, *Adjusting oneself to the context*, *Politically charged encounters with the surrounding world*, *Managing a stigmatized identity*, and *Searching for a community*. The result shows that cultural bi-negative attitudes may contribute to a need to be true to oneself. For some of the interviewees this means actively embracing their bisexual identity while for others this means not identifying themselves as bisexual, as they do not want others to define who they are. One way to manage stigmatization is to adjust the identity for the current context, which makes it difficult to keep up an outward bisexual identity. Another way is to actively respond to prejudices. Bisexuals can experience being objectified when they encounter the surrounding world, but they use their opportunities to act in ways that affect the bi-negative attitudes towards becoming more positive. Bisexuals are experiencing a lack of an own community in that they neither belong to the straight- nor the gay world. This may explain why bisexuals' struggle for attaining general acceptance of their bisexual identity is not performed on a group level but rather on an individual level.

Keywords: bisexuality, cultural attitudes, bi-negativity, identity formation, double stigmatization, stigma management, LGBTQ

Sammanfattning

Syftet med studien var att belysa bisexuellt identitetsskapande genom att undersöka vilken roll omgivningens attityder till bisexualitet har i denna process. Semistrukturerade intervjuer genomfördes med sex bisexuella personer. Utifrån en hermeneutisk ansats tillämpades tematisk analys för att analysera intervjumaterialet, vilket resulterade i fem huvudteman: *Att vara sann mot sig själv*, *Att anpassa sin identitet efter kontexten*, *Politiskt laddade möten med omvärlden*, *Att hantera en stigmatiserad identitet* och *Sökande efter ett community*. Resultatet visar att omgivningens bi-negativa attityder kan bidra till ett behov av att vara sann mot sig själv. För vissa betyder det att aktivt bejaka sin bisexuella identitet medan det för andra innebär att inte identifiera sig som bisexuell, då det finns en motvilja inför att låta omgivningen kategorisera en. Ett sätt att hantera stigmatisering är att anpassa identiteten efter aktuellt sammanhang och att hålla fast vid sin identitet blir därför en utmaning. Ett annat sätt är att aktivt bemöta fördomar. I möten med omgivningen kan bisexuella känna sig objektifierade men kan även använda sitt handlingsutrymme för att påverka omgivningens bi-negativa attityder i en positiv riktning. Bisexuella upplever en avsaknad av ett självklart community genom att de varken tillhör hetero- eller homovärlden. Detta bidrar till att kampen för den bisexuella identiteten inte förs på gruppnivå utan snarare på individuell nivå.

Nyckelord: bisexualitet, omgivningens attityder, bi-negativitet, identitetsskapande, dubbel stigmatisering, stigmahantering, hbtq

Innehållsförteckning

TEORETISK BAKGRUND	2
Den bisexuella identiteten	2
Definitioner	2
Oviljan att definiera sig	3
Alternativa benämningar	3
Bisexuell identitetsutveckling	4
Negativa attityder till bisexualitet och deras konsekvenser	5
Bi-negativitetens inverkan på identiteten	6
Psykosocial ohälsa	7
Perspektiv på identitet	8
Stigma	9
Utvecklingen sedan Goffman	9
Stigma bland normbrytande sexualiteter	9
SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	11
METOD	11
Objektiverande hermeneutik	11
Förförståelse	12
Urval och rekrytering	13
Deltagare	13
Datainsamling	14
Material	14
Intervjuer	15
Analys	15
Etiska ställningstaganden	17
Tillförlitlighet och meningsfullhet	18
Tillförlitlighet och empirisk förankring	18
Meningsfullhet och användbarhet	19
RESULTAT	20
Att vara sann mot sig själv	20
Att framhäva bisexualiteten som en identitet	21
Att slippa etiketter	22
Att anpassa sin identitet efter kontexten	23
Att omvandlas till homo eller hetero	24
Sexualiteten som offentlig eller privat	25
Politiskt laddade möten med omvärlden	26
Skapa utrymmen för normbrytande sexualiteter	26
Att bli objektifierad	27
Att hantera en stigmatiserad identitet	28
Att bemöta fördomar	29
Att undvika konfrontation	30

Sökande efter ett community	31
Gemenskap	32
Utanförskap.....	33
<i>Klämdhet</i>	33
<i>Heteronormativitet</i>	34
<i>Bisexuellt community</i>	34
Diskriminering från hbtq-världen.....	35
DISKUSSION	36
Resultatdiskussion	36
Klämdheten innebär en individuell kamp.....	36
Identiteten suddas ut i sökandet efter tillhörighet.....	38
Att inte vilja identifiera sig som bisexuell.....	39
Omgivningens bi-negativa attityder kan bidra till behovet av att vara sann	39
Att med identiteten kunna förändra omgivningens attityder	40
Metoddiskussion	41
Urval	41
Datainsamling	41
Analys och resultat	43
Framtida forskning	44
REFERENSER	45

BILAGA A

BILAGA B

BILAGA C

I en intervju 2009 berättade artisten Lady Gaga att hennes hitlåt Pokerface handlar om hennes bisexuella identitet. Därefter dröjde det inte länge förrän hon blev anklagad för att fejka sin sexuella läggning för att få publicitet. Till sist fick hon nog av ryktena och under en frågestund på Berghain Club i Berlin röt hon till och försvarade sin bisexualitet. Hon avslutade sitt uttalande med att säga: "This is who I am and who I have always been." (Nichols, 2013).

Att vara bisexuell kan innebära en utmaning i mötet med omvärlden. Enligt Folkhälsomyndigheten (2014) är bisexuella personer mer utsatta för kränkande behandling och bemötande av omgivningen än vad homosexuella personer är. Att kränka en persons värdighet är en form utav diskriminering (SFS 2008:567). Folkhälsomyndighetens rapport (2014) ger anledning att misstänka att bisexuella personer i dagens Sverige utsätts för diskriminering i en betydande omfattning. Enligt Pascoe och Richman (2009) är diskriminering en stresskälla som kan påverka psykisk och fysisk hälsa negativt. Såväl svensk som internationell forskning pekar mot att stigmatisering och diskriminering bidrar till att hbt-personer på gruppnivå rapporteras ha sämre hälsa än den heterosexuella populationen (Folkhälsomyndigheten, 2014; Hatzenbuehler, Phelan, & Link, 2013; Meyer & Northridge, 2007).

På Sveriges Psykologförbunds kongress 2013 fastslogs att kunskapen och medvetenheten om hbtq-frågor behöver ökas (Sveriges Psykologförbund, 2013). Samtidigt anser vi det viktigt att betona att hbtq-personer är en heterogen grupp som representerar många olika sexuella läggningar och identiteter. Så länge hbtq-personer betraktas som en enhetlig skara finns risken att vissa av de subgrupper som utgör delar i denna helhet glöms bort. Forskning tyder på att bisexualitet på olika vis osynliggörs, förnekas och stigmatiseras av det omgivande samhället (Alarie & Gaudet, 2013; Callis, 2013; Elia, 2010; Israel & Mohr, 2004; See & Hunt, 2011).

Tidigare svensk forskning om bisexualitet har bland annat berört bisexuella kvinnors praktik (Gustavson, 2006), föreställningar om manlig bisexualitet (Bertilsson Rosqvist, 2007) och hur vanligt det är att ha en flytande sexualitet (Ross, Daneback & Månsson, 2012). Med denna studie vill vi ge en fördjupad inblick i de utmaningar som omgivningens attityder kan innebära för den bisexuella identiteten.

Teoretisk bakgrund

Den bisexuella identiteten

För den som identifierar sig som bisexuell kan begreppet ha en mycket varierande betydelse (Rust, 2001). Vissa betonar sexuell attraktion medan andra betonar emotionell attraktion. Somliga fäster en politisk betydelse vid identiteten, till exempel genom att använda den för att ge plats åt normbrytande sexualiteter. Gemensamt för de flesta verkar dock vara att bisexualitet innebär förmågan att attraheras av fler än ett kön. Därför kan bisexualitet beskrivas som en flexibel identitet i kontrast till monosexualitet, att enbart attraheras av personer av ett visst kön. Identiteten som bisexuell kan då bestå även om sexuell åtrå och erfarenheter fluktuerar eller ändrar riktning och därigenom krävs ej en oidentifiering av det inre varje gång de yttre omständigheterna förändras (Rust, 2001). Halperin (2009) menar att begreppets oklarhet kan bidra till att belysa samtidens konceptualisering av sexualitet och de svårigheter som ligger inbäddade i denna. Eftersom vi är medvetna om den komplexitet och laddning som ligger i begreppet bisexuell har vi valt att i denna studie utgå ifrån att den som själv identifierar sig som bisexuell *är* bisexuell, snarare än att själva definiera begreppet (Bradford, 2004; RFSL, u.å.).

Definitioner. *Kön* är ett begrepp som används för dela in människor i grupperna kvinnor och män. Könsbegreppet kan vidare delas in i ytterligare fyra underkategorier: biologiskt kön, juridiskt kön, könsidentitet/mentalt kön samt könsuttryck (RFSL, u.å.). För att kunna använda kön och genus som kontrasterande begrepp använder vi främst termen kön ur dess biologiska perspektiv.

Genus syftar på det sociala könet och på det sätt som normer skapas och reproduceras kring vad som anses vara kvinnligt respektive manligt (RFSL, u.å.). Vid skilda historiska tidpunkter har föreställningar, idéer och handlingar som ansetts vara manliga och kvinnliga sett olika ut; således är det denna föränderliga process som genus synliggör (NE, u.å.).

Sexuell läggning innefattar såväl identitet, praktik och preferens (RFSL, u.å.). I denna studie lyfter vi framförallt fram sexuell läggning som en identitet, vilket innebär att vi ser på sexuell läggning som något att ta avstamp ur för att skapa en bild av sig själv och beskriva sig för andra, där personen själv väljer vad den vill kalla sig och känner sig som (RFSL, u.å.).

Hbtq är ett samlingsnamn som står för homosexuella, bisexuella, transpersoner och queerpersoner (NE, u.å.).

Oviljan att definiera sig. Det verkar finnas en generell obenägenhet bland bisexuella personer att öppet identifiera sig som just bisexuella även om de har en bisexuell praktik. Negativa attityder till bisexualitet i såväl det omgivande samhället som i hbtq-sammanhang lyfts fram som en potentiell förklaring (Callis, 2013; See & Hunt, 2011). Att dölja sin bisexualitet kan därmed vara en strategi för att bli mer accepterad i hbtq-sammanhang (Balsam & Mohr, 2007). Bisexualitet implicerar även en normativ och dikotom indelning av kön och sexualitet som flertalet bisexuella upplever att de inte kan ställa sig bakom, då det exempelvis utesluter transpersoner som potentiella sexuella partners (Callis, 2013; See & Hunt, 2011). Även Bereket och Brayton (2008) betonar det problematiska med att samhällets binära språkbruk kan tvinga bisexuella att kommunicera sin sexualitet och identitet på ett vis som inte reflekterar deras verklighet.

Det paradoxala i att bisexuella personer avstår från att identifiera sig som bisexuella är att det indirekt bidrar till att förstärka denna grups osynlighet och marginalisering. Därför försätts en betydande del bisexuella personer i valet mellan att leva i osynlighet eller att underkasta sig ett kategoriseringssystem de inte stödjer (See & Hunt, 2011). Bilden kompliceras ytterligare av såväl Callis (2013) som Alarie och Gaudets (2013), vilka visar att synliggjord bisexualitet tenderar att stärka den binära snarare än den flytande bilden av sexualitet. Detta eftersom bisexualitet betyder två-sexuell, vilket kan uppfattas stödja den binära indelningen i homo- och heterosexuellitet (Guevich, Bailey & Bower, 2009). Att synliggöra bisexualitet kan därmed göra den än mer stigmatiserad (Callis, 2013).

Alternativa benämningar. Ett sätt att undgå att etikettera sig och låsa bisexualitet i en binär position är att istället kalla sig för *queer*. Queer kan syfta på både en egen identitetskategori (RFSL, u.å.) och på en teoretisk utgångspunkt som kritiserar fasta identitetskategorier baserade på kön och sexualitet (Jargose, 1996). I denna studie aktualiseras detta då queer kan användas av dem som vill avstå från att etikettera sin sexualitet och därigenom inte placera sig i ett fack som underkastar sig samhällets rådande normer (RFSL, u.å.).

Queerbegreppets relation till bisexualitet är även det komplext. Barker, Bowes-Catton och Richards (2009) menar att när en marginaliserad grupp vinner

ökad acceptans i samhället tenderar denna att själv marginalisera minoritetsgrupper inom den egna gruppen. Som exempel på detta hänvisar de till London Pride 2008 där personer som burit den bisexuella flaggan under prideparaden blivit mötta av skallrop som ”bestäm er” och ”välj sida” av övriga deltagare i paraden.

Queersammanhang skulle på så vis kunna fungera som en fristad för dem som upplever sig som marginaliserade i homosammanhang, däribland bisexuella.

Samtidigt menar Guevich et al. (2009) att queer-teori systematiskt förbisett och marginaliserat bisexualitet, vilket kan ha att göra med begreppet bisexualitets dikotoma betydelse.

Ett annat alternativ är att identifiera sig som *pansexuell*, vilket ibland används som ett bredare alternativ till begreppet bisexualitet, då fokus ligger mer på attraktion till personer framför kön (RFSL, 2012).

Mot denna bakgrund har vi valt att använda oss av begreppet bisexuell då vi uppfattar det som det mest vedertagna begreppet såväl inom forskning som i praktiken, och då vi vill nå ut till en bredare massa.

Bisexuell identitetsutveckling. Flera forskare har undersökt och skapat modeller för hur det bisexuella identitetsskapandet tar form (Balsam & Mohr, 2007; Bradford, 2004; Meyer, 2003). Knous (2006) har undersökt hur bisexuell identitetsutveckling kan ske i tre olika faser. Den första fasen innebär en gradvis ökande medvetenhet om att en attraheras av mer än ett kön, utan att personen för den skull identifierar sig som bisexuell. Under denna fas ifrågasätts vanligtvis den nya sexuella identiteten. Den andra fasen innebär att antingen omgivningen eller personen själv börjar använda etiketten bisexuell. Under denna fas tenderar personen att leva ut sin sexualitet och komma ut som bisexuell. Samtidigt börjar personen också förhålla sig till det stigma det innebär att tillhöra en sexuell minoritet. Tre former av stigmahantering kunde urskiljas: passerande, vilket innebär att endast visa sin bisexuella identitet i vissa sammanhang medan den döljs i andra, att explicit synliggöra identiteten inför en offentlighet, samt uppsökande av ett stöttande community. Den tredje fasen i identitetsskapandet innebär ett mer aktivt omfamnande av den bisexuella identiteten, exempelvis genom anammandet av en rebellisk inställning till de fördomar en som bisexuell möter (Knous, 2006).

Negativa attityder till bisexualitet och deras konsekvenser

Bi-negativitet är ett begrepp som beskriver det speciella sätt på vilket bisexuella identiteter blir förbjudna, marginaliserade, attackerade, motverkade eller stigmatiserade (Klesse, 2011). Det används ibland synonymt med ordet bifobi, ett begrepp som har kritiserats, eftersom fobi vanligtvis används för att beskriva en rädsla som är starkt överdriven och irrationell samt riktad mot ett objekt eller en situation. Bifobi antyder att det skulle röra sig om en inre psykologisk problematik snarare än om ett politiskt och socialt förtryck (Weiss, 2003). Även Klesse (2011) väljer att använda sig av begreppet bi-negativitet framför bifobi då det anses vara det mest heltäckande av dem två och inte lika begränsande i sin betydelse.

Attityder till bisexualitet har undersökts i en rad olika kontexter och det har visat sig att de föreställningar som finns kring bisexualitet är motsägelsefulla (Klesse, 2011). Samtidigt som många är av den åsikten att alla människor egentligen är lite bisexuella till en viss grad finns en utbredd misstro mot dem som identifierar sig som bisexuella (Klesse, 2011). Alarie och Gaudet (2013), som intervjuade 15 unga universitetsstudenter i Kanada kring deras bild av bisexualitet, visade att bisexualitet erkändes i vissa sammanhang medan den i andra osynliggjordes helt. Den bisexuella identiteten har haft svårt att få erkännande som en legitim och autentisk identitet (Callis, 2013; Israel & Mohr, 2004).

Ett sätt som bisexualitet ogiltigförklaras på är genom föreställningen att det endast är en övergående fas i en homosexuell komma ut-process, som kan sammanfattas med frasen ”bi now, gay later” (Alarie & Gaudet, 2013; Israel & Mohr, 2004; Klesse, 2011; Morrison, Harrington & Mcdermott, 2010). Ett annat sätt är att se på bisexualitet som något som personer kallar sig för att få uppmärksamhet från omgivningen, att det är något trendigt och modernt, snarare än en fast och stabil identitet (Callis, 2013). Ytterligare en återkommande fördom är att bisexuella personer är promiskuösa och inte kan vara monogama (Israel & Mohr, 2004; Klesse, 2011). Bisexuella personer möts av fördomar från såväl homo- som heterovärlden, vilket brukar benämnas som dubbel stigmatisering (Folkhälsomyndigheten, 2014; Kertzner, Meyer, Frost & Stirrats, 2009). Den höga stigmatiseringsnivån är en källa till stress och kan påverka såväl självkänsla som självförtroende negativt (Dodge et al., 2012).

Vissa negativa föreställningar kring bisexualitet har visat sig vara genus specifika. Exempelvis uppvisar män en högre grad av bi-negativitet än vad kvinnor gör (Rubinstein, Makov & Sarel, 2013), och den är mer riktad mot bisexuella män än mot bisexuella kvinnor (Mulick & Wright, 2011). Rubinstein et al. (2013) argumenterar för att en sådan skillnad skulle kunna bero på vilka förväntningar som finns inbyggda i dagens könsroller. Att vara homofob, eller bi-negativ, ingår i manlighetsnormen medan det i den kvinnliga könsrollen ingår att vara mer accepterande mot sin omgivning. Fördomen att bisexualitet är en övergående fas är mer riktad mot bisexuella män, medan det är vanligare att kvinnor som är bisexuella antas vara ute efter uppmärksamhet och hög status bland heterosexuella män (Alarie & Gaudet, 2013).

Bi-negativitetens inverkan på identiteten. Bradford (2004) redogör i en amerikansk studie för hur kulturella attityder till bisexualitet inverkar på bisexuella personers identitetsskapande. Det är vanligt att bisexuella personer under lång tid känt sig förvirrade över att varken passa in i hetero- eller homomatrisen och att de därför försökt bortse från sin dragning till något av könen. Bisexuella personers relationer kan också påverkas negativt (Bradford, 2004; Klesse, 2011). Svårigheter att hitta en partner och risken att förlora vänner och familj lyfts fram och beskrivs i extra hög grad gälla de bisexuella som valt att leva icke-monogamt (Bradford, 2004). Dessutom kan det finnas en ovilja att dejta bisexuella personer för att dessa betraktas som opålitliga, och en rädsla för att en bisexuell partner kan komma att lämna en för någon av motsatt kön (Callis, 2013).

Kulturella attityder påverkar även bisexuella personers synlighet i samhället. Många bisexuella upplever sig bli kategoriserade efter aktuell partner, vilket gör att de inte blir sedda som bisexuella såvida de inte själva berättar det (Bradford, 2004). Detta kan också vara en anledning till att bisexuella kommer ut i lägre grad, då ett vanligt sätt att göra detta på annars är att referera till könet på aktuell partner (Balsam & Mohr, 2007). Herek (2002) visar att heterosexuella personers attityder till bisexualitet är mer negativa än de gentemot homosexuella, och Callis (2013) finner att många bisexuella personer föredrar att definiera sig som sig hetero- eller homosexuella.

Hartman (2013) undersöker hur bisexuell identitet synliggörs i en monogam relation. Då bisexuella personer saknar en gemensam grund att utgå ifrån skapar de

istället en unik sammansmältning av homo- och heterosexuella identitetsuttryck. Genom en attityd där en med självförtroende tar ögonkontakt med personer av samma kön, genom att kombinera traditionellt maskulina och feminina uttryck och genom att förtydliga sin sexualitet med symboler som exempelvis pins, hittar många bisexuella personer olika vägar att synliggöra sin sexualitet på (Hartman, 2013).

Avslutningsvis konstaterar Bradford (2004) att självbilden även kan påverkas i en positiv riktning för den som fullt ut landat i en bisexuell identitet. Detta kan ta sig uttryck i ökad självtillit, en öppnare inställning mot andra och en upplevelse av att ha blivit berikad, exempelvis genom fördjupade och mer känslomässigt nära relationer.

Psykosocial ohälsa. Folkhälsomyndigheten publicerade 2014, på uppdrag av regeringen, en rapport som visar hur hälsan bland homo- och bisexuella personer i Sverige har utvecklats under åren 2005-2012. Resultatet visade att såväl homo- som bisexuella personer fortfarande rapporterade ett allmänt sämre hälsotillstånd jämfört med heterosexuella personer. Gruppen unga bisexuella kvinnor rapporterade störst ohälsa. De hade minst tillit till andra människor, upplevde mest våld samt hade mest självdestruktiva beteenden. En potentiell förklaring till resultatet kan enligt rapporten vara att det bisexuella identitetsskapandet är en mer komplicerad process än det homosexuella identitetsskapandet. Detta för att den bisexuella identiteten fortfarande till hög grad ifrågasätts och inte tas på allvar, vilket kan göra det svårare för bisexuella personer att hitta trygga platser, sociala sammanhang och förebilder jämfört med homosexuella personer. Den dubbla stigmatiseringen tros också ha betydelse för den högre ohälsan bland bisexuella personer i allmänhet och för unga bisexuella kvinnor i synnerhet (Folkhälsomyndigheten, 2014).

Kertzner et al. (2009) genomförde en studie bland den homo- och bisexuella befolkningen i New York som visade att personer som identifierade sig som bisexuella uppvisade en lägre grad av socialt välbefinnande jämfört med homosexuella personer. Bisexuella upplevde dessutom mindre samhörighet med hbt-samhället och svårigheter med att få sin bisexuella identitet bekräftad av sin sociala omgivning (Balsam & Mohr, 2007; Kertzner et al., 2009). Att det tycks finnas en brist på specifika sammanhang för bisexuella kan påverka bisexuella personer negativt, framförallt för att det utan ett tydligt bisexuellt sammanhang kan vara svårt att få tillgång till det sociala stöd som är en viktig skyddsfaktor för alla

marginaliserade grupper (Dodge et al., 2012). Balsam och Mohr (2007) fann i sin studie om psykosocialt fungerande och stigma att bisexuella rapporterade en högre grad av identitetskonfusion, det vill säga en osäkerhet kring sin sexuella läggning, jämfört med homosexuella. De menar att denna osäkerhet kan grundas såväl i en flytande sexualitet som i en anpassning till stigma. Knous (2006), som studerade komma ut-processen för bisexuella med fokus på identitetsutveckling och stigmahantering, visade tvärtom att ingen av deltagarna uttryckte identitetskonfusion eller kände press att omskapa sin identitet till hetero- eller homosexuell.

Perspektiv på identitet

Kinnvall (2003) definierar fyra huvudkategorier inom sociologisk och psykologisk identitetsforskning. Den första utgår ifrån makrosociologiska perspektiv på identitet, alltså hur den sociala världen formar en förhållandevis passiv individ. Den andra utgår ifrån mikrosociologiska perspektiv på identitet. På den mikrosociologiska nivån ligger fokus på individens dynamiska interaktion med sin omgivning, där människan aktivt medverkar i sitt identitetsskapande. Detta perspektiv används även inom psykologiska identitetsstudier (Kinnvall, 2003). Den tredje kategorin utgörs av sociala identitetsteorier och sociala kategoriseringsteorier. Här betraktas identitet vanligtvis som något som uppstår i gruppprocesser, och denna kategori ligger inbäddad mellan det mikrosociologiska perspektivet och psykologiska identitetsteorier. Den fjärde huvudkategorin utgörs av de psykologiska teorierna, vilka ger ett mer intra-individuellt perspektiv på identitet. Flera klassiska psykologiska teorier kring identitetsutveckling rymms under detta perspektiv, exempelvis Eriksons teori om människans olika utvecklingsfaser under livet.

Dessa fyra huvudkategorier bör varken ses som väsensskilda eller separata, utan snarare som olika dimensioner i en komplex process av identitetsskapande (Kinnvall, 2003). Det identitetsperspektiv som vi har valt för denna studie befinner sig i skärningspunkten mellan det mikrosociologiska och det psykologiska perspektivet på identitet och kan enklast beskrivas som socialpsykologiskt. Vår syn på identitet är likt Peterssons (2003), att en person har flera olika identiteter vilka samtliga är föränderliga, mångdimensionella och bundna till en social kontext. Med avstamp ur detta perspektiv kommer vi med stöd av Goffmans (1963/2014) teori om stigma och Ornes (2013) vidareutveckling av detta begrepp fördjupa oss ytterligare i det bisexuella identitetsskapandet.

Stigma. I varje samhälle finns det normer kring hur en individ förväntas vara och bete sig, vilket även kan kallas för identitetsmönster (Goffman, 1963/2014). De som passar in i dessa normer, *de normala*, är också de som automatiskt skapar och reproducerar dessa normer. När en människa avviker från dessa normer skapas förvirring, vilket leder till att de som går emot normen skiljs ut och placeras i ett fack. Den som avviker upplever sig ofta som normal men upptäcker så småningom att samhället betraktar en som annorlunda. På så vis uppstår en diskrepans mellan upplevd identitet och tillskriven social identitet, vilket kallas för *stigma*. En stigmatiserad person lyckas alltså inte leva upp till samhällets identitetsstandard. Personer med stigma utvecklar strategier för att förhålla sig till sitt stigma och anpassa sig till samhället. Den stigmatiserade individen kan försöka dölja sitt stigma genom att kontrollera den sociala information denne ger ut till andra, vilket gör att personen passerar som normal. Denna strategi, som även Knous (2006) fann i sin studie, kallas för passerande. Ofta känner stigmatiserade personer en ambivalens i förhållande till den egna stigmatiserade gruppen och identiteten. Personen kan å ena sidan söka stöd bland och identifiera sig med andra personer som har samma stigma, *de egna*, och å andra sidan vilja ta avstånd från dessa personer för att känna sig mer normal (Goffman, 1963/2014).

Utvecklingen sedan Goffman. Barreto och Ellemers (2010) presenterar hur forskningen kring stigma utvecklats under senare årtionden. Innan 90-talet vände sig stigmaforskare huvudsakligen till personer tillhörande majoritetsgrupper för att undersöka varför, hur och när dessa uttryckte fördomar kring stigmatiserade grupper. Under 90-talet förändrades sedan trenden då allt större intresse riktades mot de stigmatiserade gruppernas perspektiv. Barreto och Ellemers (2010) pekar på att senare forskning även intresserar sig för omgivande sociala kontexter och dess inverkan på såväl stigmatiserade som fördomsbärare. De menar att nyare forskning ofta innefattar ett mer interaktivt fokus, där det forskas kring hur stigmabärare och fördomsbärare genom interaktion skapar det som tillslut kommer att uttryckas som en fördom.

Stigma bland normbrytande sexualiteter. Med stöd av Goffmans teoribildning utvecklar Orne (2013) stigma och stigmahanterande i relation till normbrytande sexualiteter. Orne menar att en stigmatiserad person använder sig av fler strategier än att försöka bli accepterad eller undvika hotfulla andra, som innebär

att denne antingen omger sig med andra stigmatiserade personer eller försöker passa in och vara ”normal”. Istället för att endast parera mellan dessa två ytterligheter tenderar den stigmatiserade individen snarare befinna sig i en position som rör sig i däremellan, vilket ger upphov till fler strategier än endast undvikande och anpassande.

Ett centralt begrepp för Orne (2013) är *dubbel medvetenhet*, som introducerades av Du Bois redan 1897 och beskriver det sätt som stigmatiserade personer hanterar en utsatt situation på samtidigt som de är motståndskraftiga och starka i sin stigmatiserade identitet. Dubbel medvetenhet innebär således att individen har en medvetenhet om att identiteten är stigmatiserad och hur omgivningen betraktar en, samtidigt som personen lyckas hantera och bibehålla sin identitet. I situationer där personer upplever att de behöver stå till svars för sin identitet, ifrågasätts, utsätts för stereotypiserande eller inte accepteras, finner Orne (2013) ytterligare tre sätt att hantera situationen på. Orne använder sig av metaforen att stå i en skottlinje och hur personer på olika vis kan bemöta de skottsälvor som riktas mot dem.

Det första sättet är det som Orne (2013) kallar för att *ta en kula* (taking the bullet). Personer med en stigmatiserad identitet väljer att vara öppna med sin identitet, exempelvis genom att ta en diskussion, svara på påträngande frågor och på så vis utbilda andra. Det är ett medvetet försök att förändra andras attityder men kan också vara ett sätt hjälpa andra med samma identitet att få vara öppna och utveckla en dubbel medvetenhet.

Det andra sättet är att försöka *avvärja kulan* (deflecting the bullet). Personen agerar mindre konfrontativt och strävar efter så lite interaktion som möjligt, för att underlätta för sig själv i en utsatt situation. Istället för att ta en öppen diskussion säger personen det som omgivningen vill och förväntas höra. Det kan även innebära att personen tar sig en annan stigmatiserad identitet, som de egentligen inte identifierar sig med, vilket skiljer sig från Goffmans passerandestrategi. Exempelvis kan det vara enklare att komma ut som homosexuell än som bisexuell eftersom det kan generera färre frågor eller övertramp från omgivningen.

Den tredje strategin, *att ducka för kulan* (dodging the bullet) innebär att personen försöker minimera antalet interaktioner med personer som inte är accepterade mot den aktuella identiteten. Därigenom slipper personen förklara eller

försvara sin identitet. Orne (2013) finner också att de som delar samma stigma inte nödvändigtvis behöver vara välkomnande och öppna gentemot varandra.

Stigmatiserade grupper, däribland hbtq-rörelsen, är heterogena och innebär inte nödvändigtvis en given trygg plats för alla dess medlemmar.

Syfte och frågeställning

Syftet med studien är att belysa bisexuella personers identitetsskapande med fokus på hur omgivningens attityder har betydelse för denna process. Med en specifik inriktning på den svenska kontexten kommer följande forskningsfrågor att besvaras:

- Vilken roll har omgivningens attityder kring bisexualitet i det bisexuella identitetsskapandet?
- Vilka utmaningar ställs bisexuella personer inför i denna process?

Metod

Vi har valt att använda oss utav kvalitativ metod, då vi är intresserade av att fånga intervjupersonernas egna upplevelser och den betydelse de själva tillskriver händelser och situationer som de erfarit (Willig, 2013). I följande metodbakgrund kommer vi att beskriva den objektiverande hermeneutiken som ligger till grund för vårt analysarbete.

Objektiverande hermeneutik

Hermeneutiken är den äldsta av de kvalitativa metoderna och kom under 1800-talet att bli en del av den moderna vetenskapstraditionen med tänkare som Friedrich Schleiermacher och Wilhelm Dilthey (Langemar, 2008). Inom hermeneutiken finns två huvudinriktningar, den objektiverande och den aletiska hermeneutiken. I den objektiverande hermeneutiken görs en tydlig åtskillnad mellan forskaren och det som forskaren undersöker. Eftersom forskare och forskningsobjekt skiljer sig åt går det enligt den objektiverande hermeneutiken att uppnå en viss objektivitet, i relativ mening. Om alltför stor vikt läggs vid forskarens egen del i processen riskerar det som undersöks att hamna för mycket i skymundan. Den aletiska varianten menar däremot att det inte går att dra en så tydlig gräns mellan forskare och forskningsobjekt. Därför blir det viktigare för forskaren att fokusera mer på hur den egna förförståelsen färgar av sig på processen. Gemensamt för de båda inriktningarna

är dock att de lyfter fram intuitionens betydelse för kunskapssökandet (Alvesson & Sköldberg, 2008).

Tolkningen är central i den objektiverande hermeneutiken, och det är genom tolkning som förståelse uppnås. Detta sker genom att tolka text på ett eller annat sätt. Förståelse kan innebära att forskaren undersöker innebörder och mening för olika individer i en viss kontext (Langemar, 2008). Vägen till förståelse uppnås genom att studera delarna i helheten, för att därefter titta på helheten för att förstå delarna. Helheten kan vara en större mängd text medan delarna är enskilda meningar eller ord i denna text. På så vis är tolkningen en aktiv process, vilken brukar symboliseras genom den hermeneutiska cirkeln. Vid denna växelverkan mellan del och helhet genereras det nämligen varje gång en ny förståelse, och därför är det aldrig samma förståelse som forskaren återkommer till. I själva verket kan det som kallas för cirkel egentligen bättre gestaltas som en spiral av ny kunskap (Langemar, 2008).

Objektiverande hermeneutik är vanligt förekommande inom historieforskningen. Svårigheten med historien är att den alltid utspelar sig i det förflutna och således inte finns kvar. Det går därför inte att få tillgång till någon ren fakta, eller någon sanning med stort S. Däremot utgår den objektiverande hermeneutiska positionen från att det förflutna lämnar kvar spår som går att studera och undersöka (Ricœur, 2001/2005). Dessa spår är mindre, mer osäkra fragment som emellertid kan tolkas. Genom denna tolkningsprocess eftersträvas en kunskap om en underliggande verklighet. Detta innebär dock inte en renodlad kunskapsrealism, då tolkningar alltid är relativa, men de ligger utifrån en viss given tidpunkt så nära verkligheten vi kan komma (Alvesson & Sköldberg, 2008).

Förförståelse

I kvalitativ forskning är det viktigt att tillkännage forskarens inverkan på och delaktighet i forskningsmaterialet, vilket kallas för reflexivitet (Alvesson & Sköldberg, 2008; Willig, 2013). Willig menar att reflexivitet sträcker sig längre än till att enbart ha en medvetenhet kring forskarens inverkan på forskningsprocessen. Reflexivitet innebär även att vi medvetet reflekterar kring våra känslomässiga reaktioner på materialet och hur detta möjliggör olika insikter och förståelser (Willig, 2013).

Vi som är författare har inblick i och upplevelser av att ingå i hbtq-sammanhang. Därigenom har vi erfarenhet av och kännedom om det komplexa i att

identifiera sig som bisexuell och den ambivalens detta kan innebära. Vi har också kännedom om anledningar till att motsätta sig etiketterandet av olika sexualiteter och om undvikandet av att definiera sig. Båda författare hade innan vi började utforma studien även läst in oss på tidigare forskning kring bisexualitet.

Vi har ett intresse för sexualitet ur ett bredare perspektiv och av bisexualitet särskilt, eftersom vi anser att den bisexuella identiteten är relativt osynlig i samhället och forskningsvärlden, samtidigt som mycket tyder på att det är en stigmatiserad identitet. Därför finner vi det viktigt ur ett samhällsperspektiv att lyfta fram och synliggöra denna sexuella identitet inom forskningen.

Då båda författare är psykologstudenter ser vi en nytta i att forska kring en normbrytande sexualitet och därigenom försöka bidra till att öka psykologers såväl som allmänhetens kunskap och medvetenhet kring denna grupp i samhället.

Vår syn på bisexualitet är att det är en identitet och en sexualitet som är likvärdig alla andra sexualiteter och som därför bör bemötas med respekt och erkännande. Vi anser även att de personer som väljer att inte definiera sig som bisexuella, men som ändå kan känna dragning till fler än ett kön, också bör respekteras i sitt val att inte etikettera sig själva.

Urval och rekrytering

Det initiala urvalskriteriet innebar att vi aktivt efterfrågade personer som själva identifierade sig som bisexuella. För att hitta intervjupersoner annonserade vi på Facebook, på hemsidan för ett väletablerat hbtq-community och genom att sätta upp affischer på Lunds universitet (Bilaga A). Vi eftersträvade en jämn könsfördelning och en spridning gällande ålder och hur länge personerna identifierat sig som bisexuella, eftersom vi misstänkte att dessa faktorer kunde inverka på deras upplevelser och vi gärna ville ta del av ett så brett spektrum av upplevelser som möjligt. Ett kort frågeformulär innehållande dessa punkter bifogades därför till annonsen och låg sedan till grund för vårt urval. Via Facebook fick vi in 22 svar, en person svarade via annonsen på hemsidan för hbtq-personer och fyra personer hörde av sig via e-post.

Deltagare. Av de intresseanmälningar vi fick in intervjuades sex personer, då vi bedömde att det var ett rimligt arbetsomfång utifrån vår tidsram. Personer vars namn var bekanta för oss valdes bort då det skulle kunna påverka intervjuens kvalitet. Av dem som intervjuades hade fem personer svarat på frågeformuläret från Facebook

och en person via hemsidan för ett hbtq-community. Två män som anmält sitt intresse föll bort, då den ena var bekant till en av oss och den andre befann sig på ett för stort geografiskt avstånd. Detta resulterade i att två män och fyra kvinnor mellan 23 och 54 år intervjuades. Trots urvalskriteriet att ha med personer som själva identifierar sig som bisexuella framkom det under intervjuerna att två av de sex intervjudeltagarna inte fullt ut identifierade sig själva som bisexuella. Vi diskuterade ifall dessa intervjuer skulle plockas bort från analysprocessen men vi resonerade att fenomenet var så pass vanligt i såväl våra intervjuer som forskningslitteraturen att vi bedömde det som relevant i vår strävan att få en djupare förståelse för den bisexuella identiteten och positionen.

Datainsamling

Eftersom vi ville få tillgång till ett fylligt och personligt material inom ett visst område skedde vår datainsamling genom semistrukturerade intervjuer. Det gjorde det möjligt för oss att utforma en intervjuguide ämnad att hjälpa till att fånga de aspekter som intresserade oss och samtidigt öppna upp för ett fritt berättande (Langemar, 2008).

Material. Langemar (2008) betonar att en god kvalitativ intervju bygger på intervjuarens förmåga att få till stånd en intensiv intervjusituation som ger ett fylligt och meningsfullt material. Förhållningssättet är viktigare än de konkreta frågorna, eller att exakt samma frågor ställs i alla intervjuer.

Vi eftersträvade en bra balans mellan att hålla intervjun inom det område som är relevant för studiens syfte och samtidigt bereda utrymme för intervjupersonen att genom sitt berättande tillföra nya och intressanta vinklingar.

Intervjuguiden (Bilaga B) utformades för att täcka in forskningsfrågorna, utan att gå utanför dessa. Detta skedde genom att vi, delvis genom att ta stöd ur tidigare forskning, provade ut ett antal teman som kunde tänkas vara relevanta för att besvara studiens syfte. Därigenom utformades tio öppna frågor, tänkta att generera ett fritt berättande. Frågorna var i största möjliga mån konkreta och situationsbundna. Relevanta följdfrågor utformades till varje huvudfråga. Eftersom vi ville fånga hur intervjupersonerna påverkats av de attityder de mött, hade flera av dessa följdfrågor en evaluativ karaktär (Willig, 2013), vilket innebär fokus på intervjupersonens känslomässiga respons till olika skeenden. Samtidigt eftersträvade vi att på ett uppmärksamt vis följa intervjupersonens berättelse och var därför öppna för att under

intervjuns gång följa upp med spontana följdfrågor. Frågorna var ordnade så att de mer allmänna frågorna kom först och att de mer personliga frågorna kom i intervjuns senare del.

Intervjuer. Samtliga intervjuer genomfördes under februari månad 2014 i fyra medelstora till stora städer i södra Sverige. Tre intervjuer genomfördes i hemmiljö, en genomfördes i intervjupersonens arbetslokal och två genomfördes i ett samtalsrum på Lunds universitet. En anledning till att intervjuerna genomfördes på olika platser var att vi inte hade möjlighet att ordna med lokaler i vissa av de städer där intervjuerna tog plats. En annan anledning var att vi, för att göra det möjligt för var och en att bli intervjuad i en miljö där denna kände sig trygg och bekväm, i största möjliga mån lät den person som skulle intervjuas välja var intervjun skulle äga rum. Ett viktigt kriterium var dock att samtliga intervjuer skulle ske i en avskild miljö där vi varken skulle riskera att bli störda eller hörda. Intervjuerna var mellan 40 och 80 minuter långa. Vi intervjuade tre personer var och transkriberade de intervjuer som vi själva genomfört, eftersom intervjuaren redan har en viss förståelse för materialet (Braun & Clarke, 2006). Tillsammans genomfördes en pilotintervju med en person som identifierar sig som bisexuell. Detta var en bekant till en av författarna, vilket gjorde att det fanns utrymme under och efter intervjun att reflektera tillsammans med intervjupersonen om frågorna och hur hon upplevde intervjusituationen. På så vis kunde vi uppmärksamma vilka följdfrågor som fungerade bra och hur vi själva reagerade i situationen.

Analys

Tematisk analys kan användas som ett paraplybegrepp men också som en enskild metod (Braun & Clarke, 2006). Vi har valt att utgå ifrån Braun och Clarkes (2006) syn på tematisk analys som en egen metod och använt oss av denna för att analysera vårt material. I tematisk analys eftersöks mönster av mening i ett material, mönster vilka identifieras, analyseras och slutligen rapporteras. Med den objektiverande hermeneutiken som utgångspunkt kan dessa mönster sägas vara de spår som historien lämnat efter sig, och som forskaren nu kan använda i sin tolkningsprocess.

Analysprocessen kan beskrivas genom sex olika faser (Braun & Clarke, 2006).

Under fas ett bekantade vi oss med materialet. Vid en första genomläsning av det transkriberade materialet läste var och en igenom samtliga sex intervjuer. Vi försökte under denna fas förhålla oss så förbehållslöst som möjligt till datan, för att

på så vis vara öppna för olika typer av upptäckter i materialet. De passager som framstod som spontant intressanta ströks under och antecknades i marginalen. Eftersom även transkriberingen kan ses som en interpretativ akt, där den som transkriberar tillskansar sig en mer genomgående förståelse för datan (Braun & Clark, 2006), valde vi därefter att fortsätta analysera de intervjuer vi själva genomfört och transkriberat.

Under den andra fasen i analysen samlades *koder*, de minsta beståndsdelarna i rådatan som är intressanta för den som analyserar. Dessa ströks under med färgpennor, antecknades i marginalen och skrevs upp på listor. Genomläsningarna gjordes med den teoretiska bakgrunden i bakhuvudet, då vi var extra uppmärksamma på koder som kunde kopplas till denna.

Under analysens tredje fas arbetade vi tillsammans med att hitta *teman*, de återkommande mönster som berättar något meningsfullt i förhållande till studiens syfte. Det är inte möjligt att fastställa vad som är ett tema genom kvantifierbara mått. Ett tema kan återkomma i ett fåtal eller flera intervjuer. Det kan vara väldigt tongivande men behöver inte nödvändigtvis vara det. Vad som avgör huruvida något är ett tema eller inte beror i slutänden på forskarens egen bedömning och hur väl det tjänar till att besvara forskningsfrågan (Braun & Clarke, 2006). Samtliga koder skrevs ner på post-it lappar och organiserades i grupper som tillsammans bildade teman. Relationer mellan olika teman markerades med linjer. Genom gemensam diskussion organiserades teman som hade något gemensamt ihop till underteman i mer övergripande teman.

Exempel på koder:

“Straighta män som tror att man ska ha trekant.”

“För de har någon slags föreställning att om man är bisexuell knullar man allt som rör sig.”

“Att samhället tenderar att använda bisexuella som någon sexdump.”

“Mera ut-tittad. På krogen är det män som vill ha trekant som bara så här frågar. Mycket män som bara står och glor om man skulle stå och kramas med sin tjej öppet, på ett väldigt respektlöst sätt.”

Dessa koder bildar tillsammans ett undertema: *Att bli objektifierad.*

Tillsammans med ett annat undertema, *Skapa utrymme för normbrytande sexualiteter*, som på samma sätt bildats genom en sammanställning av koder, ingår detta i ett sammanfattande huvudtema: *Politiskt laddade möten med omvärlden*. Överblivna koder samlades i en specifik grupp. En karta över övergripande teman och underteman ritades upp.

Under analysens fjärde fas gjorde vi en kritisk granskning av befintliga teman, reflekterade över huruvida det fanns tydliga distinktioner mellan olika teman och en meningsfull koherens mellan data i varje tema (Braun and Clarke, 2006). Vi diskuterade ifall varje tema på ett bra sätt speglade datan och jämförde den tematiska kartan med det ursprungliga materialet. Överblivna koder sågs över och passades i vissa fall in under teman. Teman som inte var tillräckligt underbyggda splittrades och koderna omfördelades till andra teman. Vi tog hänsyn till prevalens (Braun & Clarke, 2006) genom att ha i åtanke att alla teman skulle vara ungefär lika stora.

Under den femte fasen reflekterade vi över huruvida våra teman tillsammans hjälpte till att besvara studiens forskningsfrågor. Vissa teman lyftes en nivå, samtidigt som vi gick tillbaka till intervjuerna för att försäkra oss om att dessa fortfarande var grundade i rådatan. Många teman undergick under denna fas namnbyte. Under hela processen försökte vi vara medvetna om den fallgrop det innebär att konstruera teman som är allt för lika de frågor som ställts under intervjun.

Under den sjätte fasen i analysprocessen valde vi ur materialet ut citat, som användes för att på ett så tydligt sätt som möjligt belysa och underbygga våra teman i den skriftliga rapporten (Braun & Clarke, 2006).

Etiska ställningstaganden

Ett resonemang kring etiska aspekter av denna studie har förts såväl innan som under arbetets gång. Vetenskapsrådets riktlinjer innebär bland annat att den forskning som bedrivs ska vara till nytta för samhället (Langemar, 2008). Redan vid valet av bisexualitet som ämne upplevde vi att det fanns mycket föreställningar om vad bisexualitet innebär, vilket också bekräftats i såväl tidigare forskning som i våra intervjuer. Vi hoppas att vår studie kan vara ett bidrag till synliggörande av den bisexuella identiteten i samhället.

I studien behandlas känsliga personuppgifter och därför diskuterade vi innan arbetets start hur vi skulle kunna förvara denna information på ett säkert sätt. Vidare formulerades en etisk reflektion i skrift som godkändes av kursansvarig lärare och

handledare. Råmaterialet förvarades i ett låst skåp på institutionen för psykologi, och vid transkriberingen anonymiserades de uppgifter som skulle kunna identifiera intervjupersonen. Innan intervjun genomfördes skickade vi ut ett skriftligt material via e-post (Bilaga C) med fördjupad information kring studien. Vid intervjutillfället påtalades att om det var någon fråga som personen inte ville svara på så kunde de avstå. Deltagarna har också fått möjlighet att godkänna de citat som används i resultatet.

Under arbetets gång har vi reflekterat över vår egen roll och vad vår studie kan innebära för bilden av den bisexuella. Vi har funderat på huruvida vi på något sätt reproducerar en stereotyp bild av bisexualitet, och på så vis stärker en heteronormativ diskurs kring kön och sexualitet. Vi har försökt att vara försiktiga med vårt språkbruk och låta våra intervjupersoner definiera sig själva, både när vi sökte deltagare till studien och under intervjuerna. Vi har också diskuterat våra egna normer och föreställningar kring sexualitet och kön, som gjorde att vi insåg att det var viktigt för oss att ha med bisexuella män i studien då vi märkte att vi själva tenderade att osynliggöra dessa. Vi har också funnit stöd från de riktlinjer som en grupp forskare och författare tagit fram om god forskningspraktik gällande bisexualitet, där de bland annat diskuterar hur bisexualitet kan synliggöras i forskningen om sexualitet (Barker et al., 2012). Flera av dessa riktlinjer har varit bra att återvända till vid de tillfällen när vi har ifrågasatt syftet med studien och när vi förlorat oss i långa begreppsdiskussioner. Barker et al. (2012) lyfter bland annat fram att det kan vara viktigt att forskningen inte förstärker det bisexuella osynliggörandet genom att ifrågasätta dess existens. Vidare uppmanar de även forskare att reflektera över sitt språkbruk och använda sina intervjupersoners egna definitioner på sig själva.

Tillförlitlighet och meningsfullhet

Inom kvalitativ forskning finns vissa kriterier för hur god forskning bör bedrivas, vilka kan liknas vid den kvantitativa forskningens validitetsbegrepp (Langemar, 2008). Langemar presenterar två huvudkategorier för kvalitativa validitetskriterier, som vi valt att utgå ifrån.

Tillförlitlighet och empirisk förankring. Den första kategorin gäller tillförlitligheten i forskningens resultat och dess empiriska förankring. Det innebär att forskaren inte utesluter eller lägger till något i datan. Tolkningar ska vara väl

förankrade i den empiriska datan och bör inte vara för långtgående. Analysen bör läggas på en abstraktionsnivå som är lätt att följa för läsaren. Ett sätt att undgå allt för långtgående tolkningar är att ha flera bedömare av materialet (Langemar, 2008). Eftersom vi är två författare till denna studie föll det sig naturligt att använda oss av denna strategi. Vi tolkade därför materialet var och en för sig och enades därefter genom gemensam diskussion och reflektion. Vi använde oss även av fylliga citat för att understödja de teman som skapades.

En annan viktig aspekt som ryms under denna kategori är *kvalitativ generaliserbarhet* (Langemar, 2008). Det innebär att forskaren bör vara medveten om kontextens inverkan på materialet under urval, intervju och analys. Vem intervjuaren är, var intervjun genomförs och vilken typ utav metod som används kan påverka det material som framkommer. I kvalitativa studier talas det inte om frekvens. Generaliserbarhet i detta sammanhang syftar snarare till hur väl materialet hjälper till att besvara studiens forskningsfrågor och hur representativa studiens deltagare är i förhållande till den population som ämnas undersökas (Langemar, 2008). För att få ett så representativt urval som möjligt i förhållande till populationen "de som identifierar sig som bisexuella" valde vi att ta med personer med skiftande ålder, kön och varaktighet gällande hur länge de identifierat sig som bisexuella.

Meningsfullhet och användbarhet. Den andra kategorin gäller meningsfullhet och användbarhet (Langemar, 2008). Meningsfullhet innebär att syftet med studien ska ha uppfyllts och resultatet ska ha tillfört något till redan existerande kunskap. Ämnet ska beskrivas på ett komplext och detaljerat vis. Beroende på metod bör olika nivåer av meningsfullhet tas i beaktande. Då vi har en objektiverande hermeneutisk ansats med ambitionen att fånga intervjupersonernas egna meningar så långt som möjligt, bör kriteriet för meningsfullhet uppfyllas på en beskrivande nivå genom att vi som forskare reflekterar över huruvida vi lyckats beskriva resultatet på ett nyanserat, inlevelsefullt och utförligt sätt.

Att reflektera över forskningens användbarhet är också viktigt. Det innebär att den nya kunskap som forskningen tillför bör innefatta en dimension av praktisk nytta (Langemar, 2008). Därför strävade vi under analysen efter att finna aspekter i materialet som kunde tillföra något nytt till den befintliga forskningen samtidigt som vi reflekterade över hur denna nya kunskap kan vara användbar för dem som identifierar sig som bisexuella och för samhället vi befinner oss i.

Resultat

Analysen av materialet resulterade i fem övergripande teman, nämligen: *Att vara sann mot sig själv*, *Att anpassa sin identitet efter kontexten*, *Politiskt laddade möten med omvärlden*, *Att hantera en stigmatiserad identitet* och *Sökande efter ett community*. I presentationen av resultatet benämns intervjupersonerna med följande fingerade namn: Elsa, Erik, Frida, Isak, Malin och Marie. För att underlätta läsningen har vi gjort lättare språkliga korrigeringar av citaten där intervjudeltagarnas egna uttryck består men upprepningar har tagits bort och grammatik justerats. När intervjupersonerna citerar sig själva eller någon annan har detta kursiverats. Vårt mål har varit att genom citaten ge alla röster ett ungefär lika stort utrymme men eftersom vissa citat på ett tydligare vis belyser de teman som vi har funnit i materialet har somliga fått ett lite större utrymme än andra.

Tabell 1

Resultatets teman och underteman i tabellform

Tema	Undertema
Att vara sann mot sig själv	Att framhäva bisexualiteten som en identitet Att slippa etiketter
Att anpassa sin identitet efter kontexten	Att omvandlas till homo eller hetero Sexualiteten som offentlig eller privat
Politiskt laddade möten med omvärlden	Skapa utrymme för normbrytande sexualiteter Att bli objektifierad
Att hantera en stigmatiserad identitet	Att bemöta fördomar Att undvika konfrontation
Sökande efter ett community	Gemenskap Utanförskap Diskriminering från hbtq-världen

Att vara sann mot sig själv

Oavsett om det bisexuella identitetsskapandet beskrivs ha varit en jobbig eller en relativt odramatisk process, betonar flera intervjupersoner att de har ett uttalat behov av att kunna vara sanna mot sig själva om vilka de är, och att den sexuella identiteten är en del av detta. För de intervjupersoner som har haft sin bisexuella identitet sedan de tidiga tonåren tenderar bisexualiteten att upplevas som en självklarhet. Isak som insåg att han var bisexuell i slutet av puberteten beskriver att det är viktigt och oviktigt på samma gång. Han kan i nuläget inte se att han skulle kunna definiera sig

på något annat sätt samtidigt som han upplever att det inte är en identitet han känner ett behov av att gå runt och skylta med. För Erik däremot, som under lång tid tvivlade på sin sexualitet, förstärktes känslan av att vara sann när han till slut berättade för sin fru att han var bisexuell. Det ledde till att han kunde vara öppen med delar av sitt liv som han tidigare hållit för sig själv.

Jag fick en oerhörd boost och en oerhörd positiv reaktion av min fru när jag berättade detta. Hon gav jättemycket värme, respekt, kärlek.. Så det bara vällde ju fram en massa saker ur mig i och med detta. Det var ju som en stor förlossning kan man nästan säga. (Erik)

För några av intervjupersonerna stärks känslan av vara sig själv genom att framhäva bisexualiteten och explicit definiera sig som bisexuell, både inför sig själva och inför andra, som för Malin som beskriver det som ”ett sätt att klappa sig på ryggen och säga *det är okej, du är det här.*”

För andra intervjupersoner är det just det motsatta, att undvika den bisexuella etiketten i största möjliga mån det som ger en utrymme att känna att det går att vara sig själv. Båda förhållningssätten till den bisexuella identiteten är kopplade till omgivningens föreställningar om bisexualitet, där det blir viktigt för att kunna skilja ut sig själv gentemot dessa, ofta negativa, föreställningar.

Att framhäva bisexualiteten som en identitet. Elsa och Malin beskriver hur de markerar sin bisexuella identitet både inför sig själva och inför omgivningen. Genom att definiera sig själva som bisexuella blir det tydligare vilka de är. Malin berättar att hon upplever att hon får mer makt genom att hon definierar sig själv. Hon använder idén om den bisexuella kvinnan som omgivningen tenderar att ge henne men laddar dem med egna, mer positiva betydelser. På så sätt tar hon kontroll över definitionerna och det blir en positiv upplevelse för henne, som hjälper att hålla identiteten intakt och ger henne det utrymme som hon behöver gentemot omgivningen för att kunna vara sig själv.

Både Elsa och Malin har positiva erfarenheter från vuxna som under skoltiden pratat om sexualitet på ett icke-dömande sätt och Malin berättar att hon har pratat och teoretiserat mycket kring identitet och sexualitet med sin familj och med vänner. Malin har alltid vetat att hennes föräldrar är accepterande och förstående, något som har betytt mycket för henne då hon aldrig behövt vara rädd och tänka “vad

skulle mamma säga om jag träffar någon.” I Eriks fall är det inför familjen och sina nära vänner som det är viktigt att öppet definiera sig själv som bisexuell, eftersom det skapar en trygghet där han kan vara hela sig själv. Elsa beskriver att det blev tydligt för henne hur hon ser på sin bisexuella identitet när hon hamnade i en teoretisk diskussion om hennes sexuella identitet med en bekant, som först trodde att hon var lesbisk och därefter kallade henne bi-curious.

Jag blev skitstött i somras när jag träffade en kille som jag försökte ragga på och han sa, *är inte du lesbisk?* Och jag, *nej nej, jag är bisexuell*. Och fick reaktionen, *ja alla ska ju vara bi-curious nu för tiden*. Bi-curious, kallade han mig! Då blev jag jävligt stött. Jag är inte bi-curious, jag är inte nyfiken. Det här är på riktigt, det är riktiga känslor. Det är en riktig sexuell läggning och jag har den. (Elsa)

Att slippa etiketter. Marie och Frida kallar inte sig själva för bisexuella. Det är en identitet som de upplever sig ha svårt att identifiera sig med. Samtidigt berättar de att de är medvetna om att de faller in under kategorin bisexuell, men när de beskriver sin sexualitet betonar de framförallt den bisexuella praktiken och att de kan känna en attraktion till olika individer, snarare än att referera till dem som kvinnor eller män.

Den bisexuella identiteten upplevs som något begränsande som kommer med föreställningar om vem en är, vilket kan upplevas främmande för dem. Frida beskriver att om hon skulle kalla sig bisexuell så skulle det kännas som att någon annan har fått vinna över henne och vem hon är. För Marie är det tanken på att det är de som avviker från normen som måste definieras som gör henne ovillig att kalla sig själv bisexuell. Att göra det blir för henne som att hon bidrar till att upprätthålla den heterosexuella norm i samhället som hon är emot. Både Maries och Fridas upplevelse är att det är omgivningen som pressar dem till att kategorisera sig och tydligt definiera vilka de är, vilket ger upphov till irritation och en känsla av orättvisa.

Det är något som jag har jättesvårt för att kalla mig, alltså olika sexuella identiteter. Om någon skulle fråga mig vad jag har för sexualitet så skulle jag säga jag heter Marie och vem jag är attraherad av [...] så länge inte heterosexuella identifierar sig som heterosexuella så tänker jag inte identifiera

mig, så tycker jag att det är orättvist att det ska finnas krav på dem som avviker. Så det är min lilla kamp. (Marie)

Marie och Frida hade innan sin bisexuella praktik en lesbisk identitet. Då var det viktigare att aktivt definiera sig som lesbisk, även om det för Marie tog lång tid att acceptera och stå för att hon gillade tjejer. Frida identifierade sig länge som lesbisk men efter flera år i en relation med en man var det som att den lesbiska identiteten tonades ner. Hon tyckte inte att det förändrade så mycket i vem hon var men däremot upplevde hon att människor omkring henne hade åsikter om hennes sexuella identitet.

När det kom in en man i bilden då blev jag tvungen att försvara min identitet, men då kändes det viktigare att slippa etiketter. Mer att nu hade jag råkat bli kär i en som hade skägg och penis, och det var nytt. Men det betydde inte att jag var en förändrad person, bara på grund av det. Så därför tyckte jag att det var ganska obehagligt när omgivningen ville omdefiniera min sexuella identitet. Så därav, nej. Jag kan inte påstå att jag är bisexuell men jag förstår att det är det man menar. (Frida)

Att anpassa sin identitet efter kontexten

På samma sätt som strävan efter att vara sann mot sig själv kan ha en skild betydelse för olika personer kan den bisexuella identiteten ta olika stor plats beroende på vilket sammanhang personen befinner sig i. Ibland tenderar den att suddas ut helt, kanske till och med övergå i en annan sexuell identitet. I andra kontexter är den bisexuella identiteten mycket tongivande. Av intervjupersonernas berättelser framgår att det finns en dimension av osynlighet och anpassning. Den bisexuella identiteten blir kameleontisk på ett sätt som det är svårt att finna motsvarighet till i den homo- eller heterosexuella identiteten. Genomgående är att personer låter sin bisexualitet framträda i de miljöer där de är trygga med att denna kommer att tas emot på ett någorlunda icke-dömande vis. Flera intervjupersoner berättar att de är öppna med sin bisexualitet i kretsar där andra också har en marginaliserad identitet, exempelvis i hbtq-, bdsm- och polyamorösa sammanhang. I miljöer som på ett eller annat vis upplevs som hotfulla kamoufleras istället bisexualiteten. Detta kan till exempel vara miljöer där det råder starka patriarkala strukturer men även i sammanhang som

personen känner sig trygg i, men där en annan marginaliserad identitet är väldigt tongivande. Följande två sätt att anpassa sin identitet efter kontexten framträder i materialet som speciella för just den bisexuella identiteten.

Att omvandlas till homo eller hetero. Erik berättar att som bisexuell med en samkönad partner finns det en risk att sugas upp av den homosexuella världen och därigenom tappa sin bisexuella identitet. Han menar att detta kan medföra negativa konsekvenser eftersom det innebär en risk att bli utstött från denna värld om personen i fråga senare skaffar sig en partner av motsatt kön.

Jag gick in i en bubbla och i den världen definierade jag mig inte som bisexuell. I den här situationen var det nog att jag definierade mig som homosexuell. Under den här tiden, i den här relationen. (Erik)

Han beskriver samtidigt hur han av andra personer betraktas som heterosexuell, eftersom han lever med fru och barn. ”Och då lever jag i min heteronormativa värld här. Med min fru och mina barn.” (Erik)

Malin och Frida beskriver det som problematiskt att under nätdejting synliggöra att de intresserar sig för såväl män som kvinnor. Exempelvis beskriver Malin hur hon mörkar sin bisexuella identitet när hon letar efter manliga partners på nätet, eftersom hon vill undvika att komma i kontakt med män som ser bisexuella kvinnor som gränslösa, vilket skulle kunna innebära en fara och en risk för henne. Frida berättar att det på många dejttingsajter inte ens går att registrera intresse för både män och kvinnor.

I Elsas och Isaks berättelser framkommer det att de trots att de är bisexuella har en tendens att välja partners av motsatt kön. I Isaks fall innebär det att samtliga av hans lite längre kärleksrelationer varit med kvinnor. Elsa lyfter fram att samtidigt som hon inte väljer vem hon blir kär i bidrar de samhällliga strukturerna till att hon oftare väljer en partner av motsatt kön.

Det är lättare att träffa män offentligt. Det är lättare att gå på dejt med män och hitta varandra lättare, om man inte är en del av ett homosexuellt community [...] Jag dejtade fler män för att jag råkar stöta på fler män. Och därför blir jag också tillsammans med fler män. [...] Man kan ju på nåt sätt välja hur mycket man vill ha en kamp. Jag har haft fler pojkvänner än

flickvänner – vad beror det på? Jag tror inte det är så att jag inte har stött på tillräckligt många tjejer att bli väldigt kär i, utan jag tror det är enklast.

(Elsa)

Malin talar om att hon normalt rör sig inom kretsar där hon känner sig trygg med att öppet visa sin bisexualitet. Däremot döljer hon den i miljöer där de patriarkala strukturerna är mer tongivande, exempelvis utomlands. Frida upplever att hon är så spontan när det kommer till att vara öppen med sin bisexualitet att hon hellre väljer att inte besöka länder där samkönade relationer är förbjudna.

Sexualiteten som offentlig eller privat. Flera av intervjudeltagarna gör skillnad mellan en privat sfär där de är öppna med sin sexualitet och en offentlig värld där de är mer aktsamma med att synliggöra att de är bisexuella. Många berör att de har behov av integritet, vilket ofta hänger ihop med en känsla av utsatthet. Elsa berättar att hennes bisexuella identitet inte är något hon medvetet gömmer men att hon däremot har integritet i allmänhet. Detta återkommer även i Eriks och Mariés berättelser. “För mig är det viktigt i den här lilla världen, den privata världen, samtidigt har jag en ganska stark integritet i förhållande till den stora världen och den offentliga världen“ (Erik). Marie berättar att hon skulle känna sig utelämnad och naken av att prata om sin sexualitet med människor hon inte känner väl.

I en miljö där man bara pratar om ytliga saker så känner inte jag mig bekväm med att prata om någonting som andra skulle se som väldigt privat eller som jag ser som väldigt privat. Och där tycker jag att ens sexualitet är privat i det sammanhanget. Med mina vänner är det absolut inte det [...] Om jag vill framstå som kompetent på mitt jobb så skulle det rimma som att de skulle börja tänka på mig som en privat person och det vill jag inte. Jag vill framstå som en kompetent människa. Jag är där för jag har någonting i huvudet inte för vem jag blir attraherad av. (Marie)

Vissa intervjudeltagare lyfter fram att det finns en skillnad jämfört med dem som identifierar sig som homosexuella, då de sistnämnda har lättare att komma ut i det offentliga genom att referera till aktuell partner. Som bisexuell måste en istället tala om sin sexuella identitet på ett mer explicit vis, annars förblir den osynlig. Erik berättar att det skulle varit annorlunda om han levt ihop med en man. Även om han inte skulle ha pratat om sin sexualitet skulle det ha varit en annan sak att säga att han

till exempel varit på en resa i London med sin man. Också Marie berättar att det nog skulle varit annorlunda hur hon pratade på jobbet om hon haft en långvarig kärleksrelation med en annan kvinna. Frida menar tvärtom att det är viktigare att prata om sin bisexualitet i det offentliga rummet i jämförelse med det privata.

Att vara tydlig med att jag inte är helt straight fyller en funktion, därför det markerar att man inte kan vara homofob runt omkring mig, vilket jag inte tycker att folk ska vara överhuvudtaget. Men extra mycket runt mig får man inte vara det. (Frida)

Politiskt laddade möten med omvärlden

Det verkar alltså som att bisexualitet i mötet med andra är en laddad och anpassningsbar identitet som ibland blir osynlig, samtidigt som den i andra sammanhang blir väldigt påtaglig och får en politisk dimension. Samtliga kvinnliga intervjupersoner talar om vad detta kan föra med sig, på gott och ont.

Skapa utrymme för normbrytande sexualiteter. Frida och Malin är mycket medvetna om den privilegierade position det innebär att vara högutbildad eller komma från en akademisk bakgrund. De menar att det är en politisk handling att använda sitt utrymme och därigenom ge ett större utrymme för andra personer med icke-normativa sexualiteter. Frida, som arbetar inom vården, ser det som ett yrkesansvar att vara öppen med sin bisexualitet på arbetsplatsen. Därigenom kan hon verka som en förebild för andra personer samtidigt som hon utbildar sina kolleger i hur en bör förhålla sig till att alla i detta samhälle inte är heterosexuella. Hon betonar detta i samband med den rådande situationen i Ryssland.

Dels så kan jag känna att på sistone har det varit viktigare att vara öppen särskilt i relation till Ryssland där det finns ett sådant enormt förtryck just nu. Och då blir det ju viktigare att använda det utrymme som vi faktiskt har, som en solidaritetshandling. Men sen också utifrån den position jag har. Jag jobbar i vården och då blir det ganska viktigt med tanke på att hbtq-ungdomar och unga vuxna är väldigt mycket mer utsatta för trakasserier, självmordstankar och självskadebeteenden än hetero-varianten. Och där kan jag känna att jag bär mitt ansvar att både vara öppen och att vara noggrann med att prata med mina kollegor om att använda ordet partner, inte kille eller tjej. (Frida)

Även Marie betonar att hon bland annat på arbetsplatsen känner ett samhälleligt ansvar att stå upp för personer med en icke- heterosexuell identitet, när hon får ta del av allmänna homofoba yttranden. Malin berättar att hennes yrke innebär en delvis politisk roll och att det därför är viktigt för henne att som feminist och kvinna vara öppen med sin sexuella identitet och praktik även i dessa sammanhang. För henne är det en politisk handling. Hon har lyxen att kunna skapa utrymme för andra, och därför ska hon ta detta utrymme. Det gör det lättare för andra att träda fram och ta detta utrymme, exempelvis genom att hon visar att hon inte är rädd för att förlora inkomst eller jobb på grund av sin sexuella identitet. Hon tror även att detta kan göra att människor som annars är lite skeptiska till bisexualitet kan ändra uppfattning.

Att bli objektifierad. Det är inte alltid så enkelt att skylta med sin identitet, vilket de kvinnliga intervjupersonerna beskriver ur en speciell synvinkel. Malin och Marie talar båda om att ständigt behöva förhålla sig till den manliga blicken. För Marie var detta förknippat med oro, då hon gick från en lesbisk identitet till bisexuell. Hon hade tidigare mått dåligt av att ha förhållanden med män och tyckt att det varit skönt att slippa förhålla sig till dem under den tid då hon var lesbisk. Nu upplevde hon det som oroande att återigen behöva bli bedömd av män. I nedanstående citat berättar Malin om sina upplevelser av mäns reaktioner på hennes bisexuella identitet.

Straighta män som tror att man ska ha trekant på grund av det och som inte fattar att det emotionella och sexuella jag investerar i andra kvinnor är lika starkt, om inte starkare, än det jag investerar i män, utan som fortfarande lever kvar i den här idén om den kvinnliga sexualiteten som någon uppvisning för det manliga ögat skull, den manlige betraktaren. Och det är ju en fruktansvärt irriterande reaktion och den har jag fått många gånger, väldigt ofta. Och det blir ju igen att man tar bort min rätt till min sexuella identitet, för att de här människorna har en bild som de ser som mer överensstämmande med min identitet än hur jag definierar mig själv. (Malin)

Malin och Frida upplever att framförallt män har en stereotyp bild av hur bisexuella kvinnor är. Frida berättar att det är speciellt viktigt för henne att prata om sin bisexualitet när hon dejtade män, eftersom hon där ofta känner sig tvungen att klargöra att hon inte är någon sexleksak.

Tyvärr måste man meddela män det ganska ofta, för de har någon slags föreställning att om man är bisexuell knullar man allt som rör sig, gärna för att tillfredsställa dem med en annan kvinna medan de får titta på. (Frida)

Malin funderar kring huruvida hon internaliserat denna bild och kanske även omvandlat den till något positivt, som ett slags försvar för att upprätthålla en positiv identitet. Hon menar till exempel att idén om den bisexuella kvinnan som slampig passar jättebra in på henne, för att hon gillar att vara slampig. Dock tror hon att det är så hon är, snarare än att hon skulle ha internaliserat denna fördom. Malin berättar att när hon var yngre kunde uppleva att hennes heterosexuella tjejkompisar kunde utnyttja henne genom att medvetet flirta med henne, endast för att visa hur vilda de själva var. Hon menar “att samhället tenderar att använda bisexuella som någon sexdump” som en kan hängla och ha trekant med. Att bisexuella ses som sexobjekt på detta vis är enligt henne ett resultat av rådande samhällsstrukturer som påverkar identitetsskapandet genom att skapa och återskapa män och kvinnor. Patriarkatet ses av henne som ett ständigt hot mot den kvinnliga sexualiteten. Detta tror hon påverkar hur den bisexuella identiteten tar sig uttryck. Elsa känner sig mer uttittad av män på krogen när hon är tillsammans med en kvinna. Hon upplever att män kan stå och titta på dem på ett respektlöst vis när de kramas och har varit med om förfrågningar om trekant. Även Malin upplever att det är på detta vis i patriarkala miljöer, främst utomlands.

Att hantera en stigmatiserad identitet

Mötena med omvärlden påverkar den bisexuella identiteten på flera sätt. Många intervjupersoner berättar om hur både homo- och heterosexuella personer riktar specifika men delvis olika negativa föreställningar mot dem, vilket leder till att de behöver hitta olika sätt att förhålla sig till sin omgivning på. Fördomar riktade mot den bisexuella identiteten är något som alla utom en intervjuperson beskriver sig ha direkta erfarenheter av. Återkommande bi-negativa kommentarer handlar om att personen är opålitlig, promiskuös och sexuellt gränslös, samt att det är en fusk-identitet. Flera intervjupersoner upplever sig bli misstänkliggjorda på grund av sin bisexuella identitet. Ibland har bi-negativa föreställningar lett till diskriminerande handlingar från vänner. Frida och Elsa berättar att de erfarit att de har uteslutits från vissa kompisgäng.

Att bemöta fördomar. Ett sätt som alla intervjupersoner någon gång har använt sig av för att hantera fördomar är att konfrontera den som uttrycker sig bi-negativt. Detta görs på flera olika sätt. En strategi är att försvara sin bisexualitet och ta en diskussion. Frida berättar att hon kan vara ganska otrevlig mot människor som hon inte behöver träffa igen och uttrycka att hon tycker att den personen är inskränkt. Även Isak och Elsa har erfarenheter av att argumentera för både bisexualitet och homosexualitet med folk i sin omgivning och berättar att det brukar resultera i att de inte vill prata mer med den personen.

Han förstod inte mig och jag förstod inte honom. Jag tyckte inte han var värd min tid riktigt. [...] Ja han höll väl fast vid vad han tyckte och då tyckte jag att han var en stadig person och så blev det inget mer med det. (Elsa)

Frida, Elsa, Malin och Erik berättar att de kan vara extra tydliga gentemot andra personer när det gäller deras sexuella identitet eller praktik. I Fridas och Malins fall har de erfarenheter av att vara tydliga om sin sexualitet för personer som de dejtar, genom att exempelvis berätta med en gång om sin bisexualitet, eller poängtera att en är pålitlig och ingen sexleksak. Elsa upplever att hon i vissa relationer har behövt prata mycket om vad bisexualitet innebär för henne, då hennes partner har känt sig osäker och orolig över att inte kunna räkna till i relationen. Att kommunicera öppet tycks vara en strategi som flera intervjupersoner tycker är bra, samtidigt som det beskrivs vara något som många gånger styrs från ett behov som kommer utifrån, från någon annan än personen själv. Erik och Frida kan uttrycka negativa känslor till personen som de upplever sig illa bemötta av. Båda har erfarenheter av situationer där homosexuella vänner har sårat dem och där de försökt ta upp att de blivit illa berörda. Frida berättar att hon inte reagerar lika starkt när det gäller heterosexuella vänner, vilket hon tror beror på att hennes förväntningar inte är lika höga på att heterosexuella personer ska förstå hennes situation.

Framförallt de som är straighta har ibland svårt att förstå homofobi och hur mycket heteronormativitet de själva uttrycker bara i att vara med mig. [...] Och det finns ingen illvilja i det, det är bara vanlig dumhet, så det blir någonting annat för mig. Det blir inte laddat. (Frida)

Att konfrontera andra kan för Isak och Frida ibland betyda att de provocerar människor i sin omgivning. Frida berättar att hon har nolltolerans för bögskämt och när hon hörde det på sin arbetsplats markerade hon genom att ställa till med en scen och påtala att “detta är trakasserier på arbetsplatsen, och att det ni gör nu är att skapa en facklig situation för mig som inte är heterosexuell.” Isak berättar att han kan provocera genom att göra personer med homofoba åsikter obekväma.

Vi satt och diskuterade vem som hånglade upp flest killar på dansgolvet kvällen innan. Då reste sig en person upp och gick in i huset istället för att sitta kvar där. Och jag fick veta att han var ganska homofob. [...] Ja, först tycker jag bara att han är jävligt märklig för det känns som en totalt onödig åsikt att klanka ner på någon för att de har en annan sexualitet. Nästa grej är väl att man går ihop två killar eller någonting och sätter sig bredvid och hånglar. Det är ungefär nästa reaktion. (Isak)

Att undvika konfrontation. Ett återkommande sätt att hantera bi-negativitet på är att ta avstånd från de personer som uttrycker dessa åsikter. Frida, Elsa och Erik berättar att vissa vänner har uttryckt sig nedsättande mot dem för att de attraheras av både män och kvinnor, och hur det har upplevts som sårande. Frida berättar att det har lett till att hon numera är mycket mer kräsen med vilka hon släpper in sitt liv och tar avstånd från dem som uttrycker sig negativt redan innan en relation har hunnit etableras. Även Malin resonerar på ett liknande sätt, efter att ha fått negativa reaktioner från lesbiska kvinnor, och numera undviker hon att dejta lesbiska kvinnor för att slippa ha diskussioner där hon känner att hon behöver rättfärdiga sin bisexualitet. För Erik är det lättare att ta avstånd från personer som inte står honom nära. Han uttrycker att han inte vill ödsla energi och tid på dessa personer och föredrar då att klippa kontakten. Frida har en speciell strategi som hon kan använda i jobbiga situationer med personer som hon måste ha en viss relation till, som med arbetskamrater. Hon kan använda sig av humor för att avladda en obekväm situation. Får hon en plump kommentar som “Vad är du för något egentligen?”, kan hon välja att svara “Jag är våg. Vad är du?”

En annan strategi som framkommer i intervjuerna är att hantera fördomar genom att vara tyst. Anledningarna till tystnaden varierar, men gemensamt är upplevelsen av att det är enklare att inte vara öppen och att slippa ta en diskussion.

Flera personer berättar att de medvetet kan undvika att berätta om sin bisexualitet i vissa specifika sammanhang. Exempelvis berättar Elsa att hon smyger inför sin mamma, som hon vet har starka negativa åsikter om homosexualitet då hon är rädd att hennes mamma skulle kunna ta avstånd från henne om hon visste. Erik beskriver att han när han fått negativa kommentarer från hbtq-sammanhang om att inte tillhöra ett homosexuellt community kan reagera genom att bli mer inåtvänd i sitt agerande.

Då låser det sig för mig. Jag blir tyst, jag drar mig tillbaka. [...] Det blir den reaktionen, det som jag brottas med då. Just att *du hör inte till, du duger inte*. [...] Jag processar väldigt mycket. Och sen kan saker komma ut. Det är så jag gör. Jag tar känslorna inåt och drar mig tillbaka och så jobbar jag med dem där. Att människor kanske blir arga och skriker och gapar direkt - nej det är inte så jag är. Så handskas jag med det. Och ibland, när det är personer jag ändå tycker betyder något för mig, då gör jag mitt bästa för att komma tillbaka [...] Jag uttrycker vad jag känner, tänker och tycker. *Att det här är jobbigt*. (Erik)

Tystnaden kan också komma från omgivningen, vilket kan betraktas som ett sätt att undvika konfrontation. Elsa och Marie berättar om hur responsen uteblev efter att de berättat för familjemedlemmar om sin sexuella läggning. Elsas pappa trodde först att hon sa att hon var heterosexuell och reagerade positivt, men när han förstod att det var bisexuell hon sagt tystnade samtalet. Elsa lämnades med en känsla av att hennes pappa betraktade henne som konstig. Marie, som tidigare identifierade sig som lesbisk, kom ut som homosexuell för sina föräldrar. I hennes fall reagerade hennes mamma med att inte säga någonting, och Marie beskriver att deras relation därefter blev jättekonstig under två års tid. När de pratade med varandra höll det sig på en yttlig nivå. Marie lät sin mamma vara och försökte att inte ställa några krav på henne, samtidigt som hon saknade att ha en nära kontakt med sin mamma under denna tid.

Sökande efter ett community

Mot denna bakgrund är det inte överraskande att ett genomgående tema i samtliga intervjuer är intervjupersonernas berättelser om samhörighet, eller sökande efter samhörighet. De söker efter öppna och icke- dömande miljöer där de kan vara sig själva, känna gemenskap med andra och vara trygga i att sticka ut. För de flesta intervjupersoner är inte detta något som har funnits med från början. De har aktivt

fått söka sig till nya umgängen eller flyttat till nya städer. Samhörighet har blivit funnen i olika kontexter, på en universitetsutbildning, genom vänner, i organisationer inom hbtq-världen eller i vänsterkretsar. Där har givits utrymme för den bisexuella identiteten att finnas, utforskas och accepteras. Samtidigt berättar flera intervjupersoner om upplevelser av utanförskap och utstötthet i detta sökande efter en speciell grupp att tillhöra.

Gemenskap. Elsa berättar att det inte var lätt att vara öppen med sin bisexualitet i sin klass, där hon kände sig som den konstiga. Det gjorde att hon började söka sig till andra kretsar där hon kände någon form av tillhörighet, då hon aldrig kände tillhörighet med de hon hade närmast omkring sig. Hon sökte sig till vänsterliberala punkkretsar som hade ett öppet förhållningssätt till sexualitet. Där mötte hon människor som var som hon själv, ”som inte gjorde skillnad på han och hon” och som inte heller kunde identifiera sig med samhällets förväntningar på den kvinnliga eller manliga könsrollen. Det gjorde att hon slutade känna sig konstig.

Jag sökte ju tills jag hittade ett sammanhang där jag inte kände mig konstig [...] Det jag sökte fanns. Och är man omgiven av personer som känns precis som en själv så känner man sig inte konstig. Då känner man sig som alla andra. (Elsa)

Även Malin berättar att hon har många vänner som själva är bisexuella eller som har andra normbrytande sexuella identiteter och praktiker. Hon menar att detta ger henne ett stort utrymme att slappna av och vara sig själv, och benämner det som sin queerbubbla, sitt trygga utrymme. För hennes del har det inte handlat om att hon aktivt sökt sig till dessa sammanhang, snarare har hon redan i tidig ålder bildat vänskapsband som i vuxen ålder visat sig vara till människor som är lika henne själv. Nästan alla kvinnor i hennes bekantskapskrets är bisexuella.

Även Marie berättar om sina nära vänner och även om hennes sammanhang inte är som Malins, så har de ofta relationsdiskussioner där Marie upplever att hon har speciella erfarenheter att tillföra. Erik berättar om starka känslor av ensamhet och förvirring innan han tog steget att aktivt söka kontakt med RFSL. Genom denna organisation kom han i kontakt med andra icke-heterosexuella människor, vänner som betytt mycket för honom och hans fru genom åren och som de fortfarande har ett aktivt umgänge med. Isak berättar att han blev bekväm i sin sexualitet när han

lämnade sin hemstad för att flytta till en större stad. Han beskriver en speciell kultur på det universitet han började läsa vid.

Vi är ganska nära varandra på programmet. Att hängla med en annan kille ganska öppet det är ju någonting man gör som kompisar. Det är mest för skojs skull ungefär. Känner mig rätt öppen, ja det finns ju inte riktigt homofoba åsikter bland mina kompisar över huvud taget. Alla är rätt frispråkiga. (Isak)

Utanförskap. De flesta intervjupersoner vittnar om ett speciellt slags utanförskap. Inte enbart gäller det utanförskap på individnivå, vilket även det är ett tema hos flera personer. Utanförskapet återspeglas även sett ur ett grupperspektiv. Återkommande är att bisexuella personer inte har en självklar tillhörighet till vare sig den homosexuella eller heterosexuella världen, utan istället slussas mellan dessa världar, där personen aldrig känner sig mer än delvis tillhörande.

Klämdhet. Erik beskriver upplevelsen av utanförskap på följande vis:

Det är jobbigt att bli klämd ifrån alla håll [...] Och jag tror att det kan vara så jättesvårt för bisexuella att hantera [...] Det blir ett utanförskap i förhållande till båda världarna [...] och då hör man ju inte hemma någonstans [...] om man då inte till sist öppnar upp och får sammanhang och får ha de här rummen där man kan få vara den man är, så tror jag man kan fara väldigt, väldigt illa.

(Erik)

Frida beskriver bisexuella personer som grupp som det undanskuffade småsyskonet i hbtq-skaran. Anledningen till att det finns starka gay-rörelser ser hon som helt begriplig men hon poängterar samtidigt att det finns en förutsägbarhet och en stabilitet som gäller i såväl hetero- som homovärlden. Hon tror att just det faktum att bisexuella personer inte på samma vis är förutsägbara när det gäller partnerval skapar en osäkerhet kring lojalitet i omgivningen. Detta, menar Frida, gör att bisexuella alltid befinner sig på gränsen mellan att höra till och inte. Att bli inkluderade eller exkluderade. Det handlar mer om hur andra uppfattar en än hur en uppfattar sig själv. Själv har hon upplevt denna klämdhet när hon som lesbisk inledde en relation med en man. Hennes heterosexuella vänner försökte pådyvla henne en bisexuell identitet innan hon själv hade förändrat sitt sätt att se på sig, då de menade att hennes partner

annars osynliggjordes. Samtidigt upplevde hon att hon blev utesluten ur lesbiska sammanhang. Marie menar att bisexuella personer befinner sig ännu längre bort från samhällsnormen än vad homosexuella personer gör och att de inte har någon egen plats. Hon berättar om svåra känslor av att avvika och vara tvungen att synas när hon först började intressera sig för andra kvinnor. Sedan gick hon in i en lesbisk identitet, och när hon märkte att hon började intressera sig för män igen kände hon en oro över att uteslutas ur detta community. Så blev dock inte fallet för Marie.

Heteronormativitet. För Erik tog det lång tid innan han vågade ta steget att börja träffa män, då han var rädd för att bli utfrysad och mobbad av heterovärlden. Han berättar att han mådde väldigt dåligt under dessa år, då han kände sig ensam och inte hade någon att prata med eller bolla sina tankar med. Senare, då han ingick i hbtq-sammanhang, upplevde han att heteronormativitet förkastades på ett sätt som han inte kunde ställa sig bakom eftersom han själv har fru och barn. Elsa berättar att hon ända sedan skoltiden har upplevelser av att inte passa in i den heteronormativa världen, av att inte hitta någon annan som var som hon och av att bli utfrysad ur gemenskapen. I de vänsterliberala lesbiska kretsarna finner hon en fristad. Malin talar om negativa reaktioner på hennes bisexuella identitet som kommit från heterosexuella män. Därför pratar hon ogärna om sexualitet eller sexuell identitet med män. Trots att hon rör sig i kretsar där många är bisexuella har hon inte träffat många bisexuella män. Hon funderar över huruvida det är svårare för män att vara öppet bisexuella på grund av de könsstereotyper som målas upp av samhället.

Bisexuellt community. Att det inte verkar finns något tydligt bisexuellt community framträder också i vissa berättelser. Frida och Erik berättar om sina upplevelser av att söka sig till ett speciellt bisexuellt community. Båda har liknande upplevelser av att ha kommit i kontakt med grupper enbart för bisexuella där de inte känt sig helt hemma.

Ja, på ett Pride för ett gäng år sedan, så letade jag upp det. Det heter bikupan, det tyckte jag var väldigt gulligt. Men där var det, nu vet jag inte om det har att göra med just det tillfället jag var där, men då var det faktiskt människor som var mest upptagna av att driva icke-monogama agendor och det är ganska främmande för mig. För mig betyder inte bisexuell lika med polygami, utan jag är precis tvärtom, jag tänker att det är det som människor brukar ha som fördom om mig så, att jag inte är monogam, för att jag kan

vara öppen för bägge könen. Så jag kände mig ganska främmande i det forumet. Men jag kan inte säga att det är ett representativt forum. För det vet jag inte, för jag har inte stött på fler. Men de var ju trevliga människor, fast vi inte hade samma agenda. (Frida)

Diskriminering från hbtq-världen. De flesta av intervjupersonerna berättar om den diskriminering de upplevt från hbtq-världen: “Det är inte bara så att det finns en lycklig homo-, bi- och transvärld, där bi-världen är ett i en gemenskap” (Erik). Frida och Elsas berättelser om upplevelser av uteslutning från denna värld när de skaffat pojkvänner är närmast identiska. Frida, som först identifierade sig som lesbisk, berättar om hur hon inte blev medbjuden på fester efter att hon skaffat pojkvän. Elsa berättar om hur folk inte hälsade på hennes partner eller pratade med dem när de var på tillställningar. Frida berättar att hon blivit väldigt sårad av sina lesbiska vänner. Det tog henne särskilt hårt att bli diskriminerad av denna grupp eftersom det är människor som själva blivit utsatta för liknande kränkningar, som de sedan reproducerar inom sin egen grupp. Hon beskriver hur hon tillhört deras community i säkert tio år och hur hon plötsligt inte var välkommen längre. Hon upplevde det som att folk kände sig svikna av henne, att hon inte var den de förväntade sig att hon skulle vara. “Och jag försökte påtala att det här precis lika sårande som om någon som är straight är homofob mot mig. Det här är ju precis det som vi försöker bli av med när det gäller homofobi, men det klingade inte så bra” (Frida). Även Erik har försökt påtala detta för vissa av sina vänner.

Elsa funderar över om hbtq-världen föraktar bisexuella eftersom de upplever att bisexuella “fuskar” genom att ta de enkla utvägarna. Hon berättar vidare hur hon döljer sin bisexuella identitet i vänster-feministiska-lesbiska sammanhang, sammanhang som hon upplever att det är svårt att vara en del i när hon har pojkvän. Samtidigt som hon känner tillhörighet upplever hon denna grupp som uteslutande.

Både Elsa och Malin berättar om relationer de haft med lesbiska kvinnor som inte till fullo kunde acceptera deras bisexualitet. Elsa kände sig misstrodd då partnern bortförklarade hennes bisexuella identitet som “det där är bara löjligt”. Malin berättar att hon varit tillsammans med en lesbisk kvinna som klargjort att hon egentligen inte dejtade bisexuella eftersom hon inte litade på dem. Detta gjorde att Malin upplevde det som mycket svårt att ha en jämlik relation. Hon berättar vidare:

Jag har stött på några lesbiska tjejer som har varit lite sådär: jag skulle aldrig ta i någon som var bisexuell. Som sysslar med något slags bi-hat, för att jag vet inte, jag har inte riktigt fattat hur de tänker, men det har dykt upp några gånger. Att man har sagt att man är bisexuell och omedelbart fått kommentaren: du är jättetrevlig men jag skulle inte ta i dig med tång. (Malin)

Detta förekommer inte enbart bland bisexuella kvinnor, utan även bland bisexuella män:

En av de mest exkluderande, fördömande, svåraste reaktioner jag har mötts av när jag sagt att jag är bisexuell kommer från homosexuella män. De har kunnat säga sådana elakheter som *gud vad äckligt*. Att bli ständigt misstänkliggjord av homosexuella män [...] *Du tillhör inte oss, du är inte äkta, du är fejk* [...] Och jag har förstått att man har kunnat prata skit om mig, prata illa om mig, när jag trodde att jag hade vänskaper. Det har sårat väldigt. (Erik)

Diskussion

Resultatdiskussion

Flera av studiens intervjupersoner tycks vara föremål för dubbel stigmatisering, då de möter negativa attityder till bisexualitet från både hetero- och homovärlden. Detta ligger i linje med vad som rapporterats om tidigare (Folkhälsomyndigheten, 2014; Kertzner et al., 2009). Olika dimensioner framträder gällande hur de uppfattar omgivningens attityder till bisexualitet och hur detta påverkat dem i deras bisexuella identitetsskapande. Majoriteten av intervjupersonerna vittnar om fördomar och diskriminering, samtidigt som flera av dem även erfarit öppenhet och icke-dömande attityder från såväl hetero- som homovärlden. Vi inleder med att diskutera vilken roll omgivningens negativa attityder har för intervjupersonernas identitetsskapande och avslutar med den positiva dimension som framträtt i berättelserna.

Klämdheten innebär en individuell kamp. Flera av intervjupersonerna berättar om det som Erik väljer att benämna som ”klämdhet”. Ordet fångar upplevelsen av att varken ha en given plats i hetero- eller i homovärlden, vilket verkar vara en konsekvens av omgivningens negativa attityder. De förefaller sakna

en gemensam hemmaplan, eller vad Goffman (1963/2014) skulle kalla för en grupp bestående av *de egna*, att söka stöd hos.

Orne (2013) menar att stigmatiserade personer ofta befinner sig mellan de båda ytterligheterna att försöka tillhöra den ”normala” gruppen och att ta avstånd från den för att istället finna sin hemvist bland andra stigmatiserade personer. Denna position kan användas för att beskriva det limbo flera intervjupersoner befinner sig i. Genom den varken- eller-position som den bisexuella identiteten innebär kan de ha extra svårt att undvika ”hotfulla andra” eftersom dessa finns i både hetero- och homovärlden och eftersom de inte har en självklar egen grupp att söka stöd hos. Samtidigt som de kan passera som normala (Goffman, 1963/2014) genom att välja partners av motsatt kön och därigenom bli betraktade som heterosexuella, innebär det att den bisexuella identiteten blir betydligt försvagad eller osynliggjord. För att bibehålla den bisexuella identiteten använder sig intervjupersonerna därför av ytterligare strategier utöver undvikande och anpassande, vilket ger stöd åt Ornes (2013) utveckling av Goffmans (1963/2014) teori om stigma.

Så, hur påverkar denna klämdhet det bisexuella identitetsskapandet för våra intervjupersoner? Det verkar inte finnas någon riktig bisexuell gruppidentitet för våra intervjupersoner att ta avstamp ur och stärka sin identitet genom, vilket gör den bisexuella identiteten speciell sett ur ett socialt identitetsteoretiskt perspektiv, där identitet ses som något som utvecklas genom gruppprocesser (Kinnvall, 2003). Samtidigt som flera av intervjupersonerna ingår i en bredare hbtq-grupp eller i heterosexuella sammanhang upplever de sig stundtals diskriminerade och uteslutna ur dessa, vilket kan betraktas som att omgivningen signalerar att de inte har full rätt att tillhöra varken homo- eller heterovärlden. De är annorlunda, de både hör till och hör inte till, vilket kan göra det svårare för dem att föra en kamp för den egna identiteten på det vis som andra stigmatiserade grupper kan göra. Samtidigt framgår ur deras berättelser att de verkligen kämpar för sin identitet. Kampen förs inte på gruppnivå utan snarare på individuell nivå. Denna *individuella kamp* som flera av intervjupersonerna vittnar om, och som inte stöts av någon större grupp, ser vi som särskilt framträdande i det bisexuella identitetsskapandet jämfört med många andra stigmatiserade grupper. Samtidigt framkommer i intervjupersonernas berättelser att det verkar finnas en längtan och ett ständigt pågående sökande efter ett sammanhang att tillhöra, en grupp att känna sig hemma i. Vissa intervjupersoner berättar att de

sökt efter detta i bisexuella communities men att de inte heller där känt sig riktigt hemma. På så vis är intervjupersonerna ganska ensamma i skapandet och upprätthållandet av sin bisexuella identitet. Avsaknaden av en gruppidentitet gör det till en extra stor utmaning att leva med det som Orne (2013) kallar för dubbelt medvetande, att vara medveten om sin stigmatiserade identitet och samtidigt vara stark och motståndskraftig i denna. Flera av intervjupersonerna visar prov på att kunna hantera denna utmaning genom att aktivt stå upp för sig själva samtidigt som de försöker skapa ett utrymme för andra, vilket är ett återkommande tema i samtliga av kvinnornas berättelser.

Identiteten suddas ut i sökandet efter tillhörighet. Vissa intervjupersoner har sökt sig till och funnit gemenskap i hbtq-världen. Detta tycks vara ett naturligt sammanhang att söka sig till, för här vistas andra personer med liknande stigma och här blir de starka tillsammans. Samtidigt är det i dessa forum som intervjupersonerna upplevt den starkaste graden av stigmatisering. Det är också i dessa sammanhang som de känner djupast besvikelse över att bli utstötta. Denna stigmatisering går i linje med tidigare forskning som visar att stigmatiserade grupper, när de når en större acceptans i samhället, tenderar att marginalisera medlemmar inom den egna gruppen (Barker et al., 2009). Orne (2013) menar att hbtq-rörelsen är en heterogen grupp som inte är lika trygg för alla medlemmar. Flera av intervjupersonerna har fått lära sig detta den hårda vägen. En utmaning i skapandet av en bisexuell identitet blir därför att lyckas hålla fast vid sin identitet som bisexuell och samtidigt finna gemenskap i en grupp som delar ett liknande, men inte exakt likadant, stigma. Den bisexuella identiteten suddas lätt ut, exempelvis genom att glida över i en homosexuell identitet som lättare accepteras av hbtq-världen. Ornes (2013) begrepp *att avvärja kulan* är här passande för att beskriva hur en person med en stigmatiserad identitet kan anta en annan stigmatiserad identitet i de fall där denna innebär en större gruppgemenskap. Ett annat sätt är att passera som ”normal” (Goffman, 1963/2014) genom att dela upp sin identitet i en offentlig och en privat del, där personen i offentliga sammanhang passerar som heterosexuell. Detta ligger i linje med Callis (2013) forskning som pekar mot att många bisexuella personer hellre identifierar sig som hetero- eller homosexuella. Att den bisexuella identiteten är så pass kameleontisk tycks vara ett sätt att hantera det stigma identiteten innebär. Men det finns även en ytterligare

dimension, nämligen att det hos ett par av intervjupersonerna verkar finnas en ovilja mot att anamma bisexualitet som en identitet överhuvudtaget.

Att inte vilja identifiera sig som bisexuell. Två av intervjupersonerna framhåller att det finns en skillnad mellan att ha en bisexuell praktik och att identifiera sig som bisexuell. Varför denna skarpa distinktion? Det kan diskuteras huruvida omgivningens fördomsfulla attityder till bisexualitet påverkar det bisexuella identitetsskapandet på så vis att vissa känner sig ovilliga att anamma en bisexuell identitet. Dock verkar det som att motståndet snarare härrör ur en motvilja att låta omgivningen bestämma vem en är. Hos dessa intervjupersoner verkar det finnas en drivkraft att äga sin egen identitet, att inte låta sig kategoriseras av omgivningen. Båda intervjupersoner har tidigare identifierat sig som lesbiska. Det är möjligt att oviljan att identifiera sig som bisexuell till viss del kan höra ihop med att även ett lesbiskt identitetsskapande innebär ett stigma och därigenom också en kamp. Det går att spekulera kring huruvida den som redan varit igenom kampen en gång och som genomfört ett identitetsprojekt kanske inte är lika angelägen om att gå igenom detta ytterligare en gång. Att framhäva bisexualiteten som en identitet kanske därför inte heller upplevs som lika viktigt. Detta visar att en bisexuell praktik, vilket lätt likställs med en bisexuell identitet, inte alltid passar in i tidigare forskning (Knous, 2006) kring bisexuellt identitetsskapande. Intervjupersonerna upplever att omgivningen pressar dem till en sexuell identitet de inte själva är redo att anamma och det upplevs som orättvist att omgivningen kategoriserar dem som avviker. Här tycks omgivningens attityder förmedla att alla måste ha *någon* sexuell identitet. Att ha en bisexuell praktik utan att för den skull identifiera sig som bisexuell verkar vara något som är svårt för omgivningen att acceptera. Sett i detta ljus är det inte konstigt att det väcks ett motstånd mot kategoriseringar om dessa upplevs finnas till för omgivningens skull. Då fråntas personen sin rätt att skapa en egen identitet, vilket kan hänga ihop med intervjupersonernas behov av att vara sanna mot sig själva.

Omgivningens bi-negativa attityder kan bidra till behovet av att vara sann. Så vad gör omgivningens attityder med det bisexuella identitetsskapandet? Omgivningen osynliggör, nedvärderar och bagatelliserar den bisexuella identiteten genom sitt sätt att objektifiera, ifrågasätta, utesluta och missförstå. Detta känns igen från tidigare forskning gällande attityder till bisexualitet (Alaire & Gaudet, 2013; Callis, 2013; Klesse, 2011).

Att omgivningen behandlar den bisexuella på dessa vis kan vara en bidragande faktor till att flera av intervjupersonerna pratar om ett behov av att känna sig sann. Vad som gör att denna känsla infinner sig varierar mellan intervjupersonerna, och även där kan omgivningens attityder och de sammanhang som dessa personer rör sig i till vardags tänkas vara av betydelse. För den som utåt sett ser ut att leva ett typiskt heteronormativt liv kan det bli extra viktigt att engagera sig i hbtq-sammanhang eller att reagera när omgivningen agerar homofobiskt, och på så vis bevara känslan av att vara sann. För den som passar in på omgivningens mer stereotypa föreställning om den bisexuella, exempelvis genom att ha flera normbrytande sexuella praktiker, kan det istället bli viktigt att inför sig själv definiera vad bisexualitet är och att fylla begreppet med en mer positiv laddning. Till sist kan det för den som tidigare haft en annan stark sexuell identitet kännas bättre att nu få slippa kategorisera sig inför andra. Oavsett vilken av ovanstående strategier som används är effekten densamma, en känsla av att vara sann mot sig själv.

Att med identiteten kunna förändra omgivningens attityder. Trots att negativa föreställningar kring bisexualitet lever kvar i samhället går det att skönja en positiv utveckling genom att ta del av intervjupersonernas olika erfarenheter. Den yngsta personen i studien är den som tydligast förmedlar bilden av ett tämligen oproblematiskt identitetsskapande. Studiens äldsta deltagare däremot, kände under lång tid inte till någon person i sin omgivning med en annan sexuell identitet än den heterosexuella, vilket gjorde det svårare att hitta någon att prata med om funderingarna kring den egna sexualiteten.

Flera av intervjupersonerna berättar att de idag är öppna med sin bisexualitet på arbetsplatsen och i en del offentliga sammanhang. De bemöter omgivningens fördomar genom att diskutera, konfrontera och undervisa andra om sexualitet i allmänhet och om bisexualitet i synnerhet, vilket visar att de använder sig av den strategi som Orne (2013) benämner som *att ta en kula*. Att det finns utrymme för intervjupersonerna att kunna göra detta är något som visar på att det trots allt finns en relativt stor öppenhet kring bisexualitet. Det tycks alltså vara möjligt att nå den tredje och sista fasen i Knous (2006) modell för bisexuellt identitetsskapande, där personen försvarar sin bisexuella identitet. Det är, som tidigare nämnts, en kamp som till stor del förs ensam men där det mitt i allt framträder ljusglimtar. En förhoppning och önskan är att kunna bereda väg för andra, att kunna påverka och skapa utrymmen för

dem som ännu inte har det privilegiet. Det är en kamp som varit framgångsrik och där intervjupersonerna i många fall har visat sig kunna påverka attityderna i deras omgivning till det bättre. Och den kampen fortsätter.

Metoddiskussion

I följande stycke redogör vi för potentiella förbättringsmöjligheter och uppslag för framtida forskning.

Urval. Intervjupersonerna valdes ut till studien utifrån en tanke om att deras variation i ålder, kön och den tid som de identifierat sig som bisexuella skulle vara representativt för studiens syfte. Utifrån att rekryteringen framförallt skedde genom sociala nätverk, och således genom vänners vänner, kan det ha påverkat vilka personer som anmälde sitt intresse att delta i studien. Då båda författarna är svenska universitetsstuderande kvinnor är det rimligt att tänka sig att urvalet präglats av detta och att ett annat rekryteringssätt skulle ha kunnat göra det ännu mer representativt. Det hade kanske också lett till ett större fokus på intersektionella aspekter kring den bisexuella identiteten såsom etnicitet och klass. Trots detta upplever vi att de berättelser vi tagit del av innehåller både djup och komplexitet, då de skiljer sig mycket åt samtidigt som de har vissa gemensamma nämnare.

Det finns en möjlighet att de som visade intresse för studien i större utsträckning är öppna och bekväma med sin bisexuella identitet och praktik än dem som inte anmält sig. Även det skulle kunnat påverka analysen, och för framtida studier är det relevant att fundera kring vilka personligheter som synliggörs i studien och vilkas berättelser det är som saknas.

Slutligen valde vi också att ha kvar de personer i studien som beskrev att de inte själva identifierade sig som bisexuella, trots att det från början var ett inklusionskriterium. Det är möjligt att det påverkat resultatet i en riktning som sträcker sig utanför det valda området, bisexualitet och attityder. Samtidigt resonerade vi att denna kluvenhet tycks vara både vanlig och av särskild betydelse i diskussionen kring bisexualitet och attityder till bisexualitet. Vi tror snarare att studiens resultat och analys vann ytterligare en dimension av att inkludera dessa berättelser.

Datainsamling. I utformandet av intervjuguiden strävade vi efter att utforma konkreta frågor tänkta att generera ett fritt berättande, samtidigt som vi med stöd ur tidigare forskning ämnade fånga aspekter av relevans för vår frågeställning. Vi

använde oss även av en pilotintervju för att prova ut, reflektera över och redigera intervjufrågorna. Det går att spekulera kring vilket material som skulle framkommit om frågorna i intervjuguiden varit annorlunda. Frågorna byggde inte nämnvärt på de teorier om stigma som vi använt oss av. Kanske hade vi kunnat nå en djupare kunskap inom just detta område om intervjuguiden utformats mer i denna riktning. Samtidigt var vi under utformandet av intervjuguiden insatta i fenomen som dubbel stigmatisering och bisexuell identitetsutveckling, vilket kan ha bidragit till att dessa ämnen ändå uppmärksammades i materialet. Vi ville även skapa en intervju öppen för flera olika sorters material att framträda.

Det är viktigt att reflektera över kontextens inverkan på intervjuerna (Langemar, 2008). Att intervjuerna genomfördes i olika miljöer kan ha påverkat intervjupersonerna och det som kom fram i intervjuerna på olika sätt. En utgångspunkt var att intervjupersonerna i största möjliga mån själva skulle få välja var intervjun skulle ske, och att de på så vis skulle känna sig så bekväma som möjligt att prata om det potentiellt känsliga ämne som bisexualitet innebär. De intervjuer som genomfördes i hemmiljö kan ha fått en mer informell karaktär än de intervjuer som genomfördes i Lunds universitets samtalsrum, vilket potentiellt skulle kunna påverka hur pass personliga och öppna intervjupersonerna upplevde att de kunde vara. Att samtalsrummet som tillhandahölls på Lunds universitet är inrett som ett rum för samtalsterapier kan också ha påverkat intervjupersonerna. Relationen mellan intervjuare och intervjuperson skulle i detta fall indirekt kunna associeras med en terapeutisk relation medan relationen i hemmiljö snarare skulle kunna associeras med en kompisrelation. Reflexivitet (Willig, 2013), att reflektera kring intervjuarens egna känslomässiga reaktioner på materialet och hur detta möjliggör olika insikter och förståelser, kan appliceras redan på intervjusituationen. Det är viktigt att fundera över intervjuarens roll och hur denna kan påverka materialet (Langemar, 2008). Vår förförståelse för den bisexuella identiteten kan ha varit en styrka i studien då det möjligen hjälpt oss att utforma en relevant intervjuguide och underlättat för oss att sätta oss in i intervjupersonernas berättande under intervjufasen. Det kan också ha underlättat relaterandet mellan intervjuare och intervjuperson. Dock finns en risk att intervjuaren blandar ihop sina egna upplevelser med intervjupersonens erfarenheter, vilket skulle kunna vara en svaghet i studien. Möjligtvis missade vi att ställa vissa relevanta följdfrågor som skulle kunnat belysa fenomenet ur en annan synvinkel.

Samtidigt betonar det objektiverande hermeneutiska perspektivet vikten av att skilja mellan intervjuaren och intervjupersonen (Alvesson & Sköldberg, 2008). Det är en hållning som vi eftersträvat, inte minst genom att aktivt reflektera kring vår egen roll och hur den har kunnat tänkas påverka tolkningsprocessen. Att hålla oss textnära till intervjupersonernas berättelser kan även det ha bidragit till att skapa ett avstånd mellan oss själva och intervjupersonerna.

Att vi valde att genomföra tre intervjuer var kan också ha inverkat på materialet, eftersom vi som intervjuare och personer skiljer oss åt i viss mån. Om vi båda hade varit delaktiga i samtliga intervjuer hade vi haft en mer genomgående förståelse för samtliga intervjupersoner och även kunnat komplettera varandra under intervjusituationen. Dock hade det förstärkt den potentiella maktobalans som ligger inbäddad i relationen intervjuare-intervjuperson om vi varit två personer som intervjuade en ensam intervjuperson.

Analys och resultat. Då vi själva har erfarenheter av att ingå i hbtq-sammanhang finns en risk att vi under tolkningsprocessen blivit påverkade av våra egna upplevelser och erfarenheter. Detta är dock inte unikt för denna studie, utan en ständigt aktuell dimension att ta hänsyn till i kvalitativ forskning (Willig, 2013). Eftersom den bisexuella identiteten i likhet med exempelvis en homosexuell identitet är normbrytande kan det diskuteras till vilken grad studiens resultat är unika för just bisexuella personer. Då vi under processens gång varit medvetna om detta har vi återkommande ställt oss frågan: "På vilket vis är detta unikt för den bisexuella identiteten?", och därefter försökt analysera materialet med denna utgångspunkt. Det är dock svårt att dra några skarpa skiljelinjer. I en tematisk analys bör forskningskriteriet *meningsfullhet* uppfyllas genom en reflektion kring huruvida resultatet beskrivs på ett inlevelsefullt, utförligt och nyanserat vis. Vi har strävat efter att uppfylla detta kriterium i största möjliga mån, men det är möjligt att det kunnat uppfyllas till en ännu högre grad. Exempelvis hade ytterligare plats kunnat ges åt positiva aspekter av intervjupersonernas upplevelser. Flera av dem tycks ha den trygghet som krävs för att öppet stå upp för sin identitet. Även om negativa aspekter av omgivningens attityder varit både tydligt framträdande och återkommande så hade vi under intervjun och analysen möjligtvis kunnat vara mer öppna för positiva upplevelser kopplade till omgivningens attityder till bisexualitet. Dock medförde en av forskningsfrågorna ett fokus på vad som varit speciellt utmanande i processen att

skapa en bisexuell identitet, och vi använde oss därför medvetet av detta fokus under såväl intervju som analys. När det gäller kriteriet *användbarhet* tror vi att studien genererar den praktiska nytta som efterfrågas (Langemar, 2008) genom att belysa de speciella villkor som det bisexuella identitetsskapandet vilar på och genom att synliggöra de utmaningar som dessa personer kan behöva hantera i sin vardag. Det hjälper till att uppmärksamma en stigmatiserad grupp i samhället, en grupp som länge förbisetts. Vår mening har inte varit att lyfta denna grupp på bekostnad av andra hbtq-identiteter, även om den diskriminering som upplevs från detta håll har givits ett stort utrymme i analysen.

Framtida forskning. Denna studie lyfter fram en bortglömd och ifrågasatt sexuell identitet genom att undersöka hur det bisexuella identitetsskapandet påverkas av omgivningens attityder. Forskning tyder på att hbtq-personer sett ur ett grupp-perspektiv lättare hamnar i riskzonen för psykisk ohälsa, vilket särskilt gäller unga bisexuella kvinnor (Folkhälsomyndigheten, 2014). Därför är det viktigt att bland annat förstärka psykologers hbtq-kompetens med syftet att bättre kunna behandla den psykiska ohälsa som i ökad utsträckning finns i denna grupp. Denna studie bidrar särskilt till att öka psykologers bi-kompetens och bereder vägen för vidare forskning och diskussion kring en stigmatiserad grupp och ett komplext identitetsskapande som är väl värt att uppmärksamma. Inom gruppen hbtq kan det finnas olika utmaningar att brottas med. Att vara bisexuell innebär, delvis på grund av omgivningens attityder, inte alltid samma typer av utmaningar som att exempelvis vara homosexuell. Därför är det inte alltid givande att forska på hbtq som en enda stor grupp.

Ett uppslag för framtida forskning är att fördjupa sig i betydelsen av att inte etikettera sin sexualitet. Hur påverkar det identitetsskapandet att gå från en stigmatiserad sexuell identitet till en förändrad sexuell praktik?

Ett annat uppslag är att ytterligare fördjupa sig i hur bisexuella kan omvandla den stigmatisering en bisexuell identitet innebär till en styrka och tillgång för den egna personen. Hur gör en person som på det sexuella identitetsplanet saknar en given gruppidentitet för att skapa en positiv sexuell identitet och ett eget utrymme? I framtida studier vore det särskilt intressant att anta ett intersektionellt perspektiv genom att vända sig till personer med olika etnicitet och klassbakgrund.

Referenser

- Alarie, M. & Gaudet, S. (2013). "I don't know if she is bisexual or if she just wants to get attention": Analyzing the various mechanisms through which emerging adults invisibilize bisexuality. *Journal of Bisexuality*, 13(2), 191-214. doi:10.1080/15299716.2013.780004
- Alvesson, M. & Sköldbberg, K. (2008). *Tolkning och reflektion: vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. (2. rev. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Balsam, K. F. & Mohr, J. J. (2007). Adaptation to sexual orientation stigma: A comparison of bisexual and lesbian/gay adults. *Journal of Counseling Psychology*, 54(3), 306-319. doi:10.1037/0022-0167.54.3.306; 10.1037/0022-0167.54.3.306.supp
- Barker, M., Bowes-Catton, H. & Richards, C. (2009). "All the world is queer save thee and me...": Defining queer and bi at a critical sexology seminar. *Journal of Bisexuality*, 9(3-4), 363-379. doi:10.1080/15299710903316638
- Barker, M., Yockney, J., Richards, C., Jones, R., Bowes-Catton, H. & Plowman, T. (2012). Guidelines for researching and writing about bisexuality. *Journal of Bisexuality*, 12(3), 376-392. doi:10.1080/15299716.2012.702618
- Barreto, M. & Ellemers, N. (2010). Current issues in the study of social stigma: Some controversies and unresolved issues. *Journal of Social Issues*, 66(3), 431-445. doi:10.1111/j.1540-4560.2010.01654.x
- Bereket, T. & Brayton, J. (2008). "Bi" no means: Bisexuality and the influence of binarism on identity. *Journal of Bisexuality*, 8(1-2), 51-61. doi:10.1080/15299710802142234
- Bertilsdotter Rosqvist, H. (2007). *Lagom lika, lagom olika - en diskussion om makt, retorik och bi-teoretiska / sexuella subjektiviteter* (Doktorsavhandling). Umeå universitet, Institutionen för sociologi.
- Bradford, M. (2004). The bisexual experience: Living in a dichotomous culture. *Journal of Bisexuality*, 4(1), 7-23.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. doi:10.1191/1478088706qp063oa

- Callis, A. S. (2013). The black sheep of the pink flock: Labels, stigma, and bisexual identity. *Journal of Bisexuality*, 13(1), 82-105.
doi:10.1080/15299716.2013.755730
- Dodge, B., Schnarrs, P. W., Reece, M., Martinez, O., Goncalves, G., Malebranche, D., Fortenberry, J. D. (2012). Individual and social factors related to mental health concerns among bisexual men in the midwestern united states. *Journal of Bisexuality*, 12(2), 223-245. doi:10.1080/15299716.2012.674862
- Elia, J. P. (2010). Bisexuality and school culture: School as a prime site for bi-intervention. *Journal of Bisexuality*, 10(4), 452-471.
doi:10.1080/15299716.2010.521060
- Folkhälsomyndigheten. (2014). *Utvecklingen av hälsan och hälsans bestämningsfaktorer bland homo- och bisexuella personer. Resultat från nationella folkhälsoenkäten Hälsa på lika villkor*. Hämtad från:
<http://www.folkhalsomyndigheten.se/documents/nyheter-press/nyheter2014/utv-halsan-best%C3%A4mningsfaktorer-homo-bi-fina-2014.pdf>
- Goffman, E. (2014). *Stigma: den avvikandes roll och identitet*. (R. Matz, Övers.). Lund: Studentlitteratur. (4 uppl.). (Originalarbete publicerat 1963).
- Gurevich, M., Bailey, H. & Bower, J. (2009). Querying theory and politics: The epistemic (dis)location of bisexuality within queer theory. *Journal of Bisexuality*, 9(3), 235-257. doi:10.1080/15299710903316539
- Gustavson, M. (2006). *Blandade känslor - bisexuella kvinnors praktik och politik*. (Doktorsavhandling). Linköpings universitet: Institutionen för Tema - Tema Genus.
- Halperin, D. M. (2009). Thirteen ways of looking at a bisexual. *Journal of Bisexuality*, 9(3-4), 451-455. doi:10.1080/15299710903316679
- Hartman, J. E. (2013). Creating a bisexual display: Making bisexuality visible. *Journal of Bisexuality*, 13(1), 39-62. doi:10.1080/15299716.2013.755727
- Hatzenbuehler, M. L., Phelan, J. C. & Link, B. G. (2013). Stigma as a fundamental cause of population health inequalities. *American Journal of Public Health*, 103(5), 813-821. doi:10.2105/AJPH.2012.301069

- Herek, G. M. (2002). Heterosexuals' attitudes toward bisexual men and women in the united states. *Journal of Sex Research*, 39, 264-274.
- Israel, T. & Mohr, J. J. (2004). Attitudes toward bisexual women and men: Current research, future directions. *Journal of Bisexuality*, 4(1-2), 117-134.
doi:10.1300/J159v04n01_09
- Jargose, A. (1996). *Queer Theory*. New York: New York University Press.
- Kertzner, R. M., Meyer, I. H., Frost, D. M. & Stirratt, M. J. (2009). Social and psychological well-being in lesbians, gay men, and bisexuals: The effects of race, gender, age, and sexual identity. *The American Journal of Orthopsychiatry*, 79(4), 500-510. doi:10.1037/a0016848
- Kinnvall, C. (2003) Identitetstudier - en översikt. I B. Petersson & A. Robertson (Red.), *Identitetsstudier i praktiken*. Malmö: Liber Ekonomi.
- Klesse, C. (2011). Shady characters, untrustworthy partners, and promiscuous sluts: Creating bisexual intimacies in the face of heteronormativity and biphobia. *Journal of Bisexuality*, 11(2), 227-244. doi:10.1080/15299716.2011.571987
- Knous, H. M. (2006). The coming out experience for bisexuals: Identity formation and stigma management. *Journal of Bisexuality*, 5(4), 37-59.
- Langemar, P. (2008). *Kvalitativ forskningsmetod i psykologi: att låta en värld öppna sig*. Stockholm: Liber.
- Meyer, I. H. & Northridge, M. E. (2007). *The health of sexual minorities: Public health perspectives on lesbian, gay, bisexual and transgender populations*. New England Journal of Medicine, 356 , 2435–2436.
- Meyer, M. D. E. (2003). Looking toward the InterSEXions: Examining bisexual and transgender identity formation from a dialectical theoretical perspective. *Journal of Bisexuality*, 3(3), 151-170.
- Morrison, T. G., Harrington, R. & Mcdermott, D. T. (2010). Bi now, gay later: Implicit and explicit binegativity among irish university students. *Journal of Bisexuality*, 10(3), 211-232. doi:10.1080/15299716.2010.500952
- Mulick, P. S. & Wright, L. W. (2011). The biphobia scale a decade later: Reflections and additions. *Journal of Bisexuality*, 11(4), 453-457.
doi:10.1080/15299716.2011.620486

- NE. (u.å.). Genus. Hämtad den 12 mars 2014 från NE:
<http://www.ne.se/lang/genus/181336>
- Nichols, J. (2013 October 31). Lady Gaga defends her bisexuality, says it's 'not a lie'. *The Huffington Post*. Retrieved from <http://www.huffingtonpost.com>
- Orne, J. (2013). Queers in the line of fire: Goffman's stigma revisited. *Sociological Quarterly*, 54(2), 229-253. doi:10.1111/tsq.12001
- Pascoe, E. A. & Richman, L. S. (2009). Perceived discrimination and health: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 135(4), 531-554.
 doi:10.1037/a0016059
- Petersson, B. (2003) Intervjubaserade studier av kollektiva identiteter. I B. Petersson & A. Robertson (Red.), *Identitetsstudier i praktiken*. Malmö: Liber Ekonomi.
- RFSL. (2012). Begreppslista - sexualitet och kön. *RFSL Gävleborg*. Hämtad den 12 mars 2014 från RFSL: <http://www.rfsl.se/gavleborg/?p=4082>
- RFSL. (u.å.). Begreppslista. *RFSL*. Hämtad den 12 mars från:
<http://www.rfsl.se/?p=410>
- Ricœur, P. (2005). *Minne, historia, glömska*. (E. Backelin, Övers.). Göteborg: Daidalos. (Originalarbete publicerat 2001).
- Ross, M. W., Daneback, C. & Månsson, S.-A. (2012). Fluid versus Fixed: A new perspective on bisexuality as a fluid sexual orientation beyond gender. *Journal of Bisexuality*, 12(4), 449-460. doi:10.1080/15299716.2012.702609
- Rubinstein, T., Makov, S. & Sarel, A. (2013). Don't bi-negative: Reduction of negative attitudes toward bisexuals by blurring the gender dichotomy. *Journal of Bisexuality*, 13(3), 356-373. doi:10.1080/15299716.2013.813419
- Rust, P. C. (2001). Two many and not enough: The meanings of bisexual identities. *Journal of Bisexuality*, 1(1), 31-68. doi:10.1300/J159v01n01_04
- See, H. & Hunt, R. (2011). Bisexuality and identity: The double-edged sword: Stonewall research into bisexual experience. *Journal of Bisexuality*, 11(2-3), 290-299. doi:10.1080/15299716.2011.571995
- SFS 2008:567. *Svensk Författningssamling*. Hämtad från

https://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Diskrimineringslag-2008567_sfs-2008-56/

Sveriges Psykologförbund, 2013, *Motioner och motions svar*. Hämtad från <http://www.psykologforbundet.se>

Weiss, J. T. (2003). GL vs. BT: The archaeology of biphobia and transphobia within the U.S. gay and lesbian community. *Journal of Bisexuality*, 3(3-4), 25-55.
doi:10.1300/J159v03n03_02

Willig, C. (2013). *Introducing qualitative research in psychology*. (3rd. ed.) Maidenhead: McGraw Hill Education, Open University Press.

Identifierar du dig som bisexuell?

Hur påverkas du av omgivningens attityder till bisexualitet?

Vill du berätta?

Just nu pågår en studie vid Lunds Universitet med syfte att synliggöra bisexualitet inom hbtq-forskningen. Det finns idag väldigt lite svensk forskning kring bisexualitet, så vi undrar om du vill berätta om dina erfarenheter?

Vi är särskilt intresserade av att ta del av hur du upplever att omgivningens attityder har påverkat dig som person och vilka utmaningar du har stött på i samband med detta. Därigenom kan du bidra till att fylla en kunskapslucka!

Din erfarenhet är viktig och vi blir glada om du vill dela med dig genom att ställa upp på en intervju!

Vill du delta eller veta mer är du välkommen att kontakta:

Camilla tel: 070-657 15 37

camilla.martensson.127@student.lu.se eller

Siri tel: 073-629 40 56

siri-anna.fischer.554@student.lu.se

LUNDS
UNIVERSITET

Bilaga B. Intervjuguide

- Ålder?
- Hur länge har du identifierat dig som bisexuell?
- Minns du när du började inse att du var bisexuell? Berätta. Vad tänkte du då? Fanns det något du oroade dig för?
- Fanns det någon du berättade det för? Hur gick det? Hur kändes det? Hur kommer det sig att du valde att berätta för just den personen?
- Finns det andra personer som du har valt att berätta för efter detta?

Följdfrågor:

Hur gick det till när de fick veta det? (situationen)
Vilka reaktioner fick du?
Vad gjorde du då?
Vad kände du då?
Hur reagerade du då?
Hur påverkade det dig?
Minns du hur du tänkte?
Hur förhöll du dig nästa gång du träffade den personen?
Vad fick du för reaktioner då?
Hur kändes det?
Har ni pratat mer om din bisexualitet sedan dess? Hur känns det?

Följdfrågor om personen svarar nej:

- Hur kommer det sig?
Hur känns det för dig att de inte vet det?
Vad tror du att du skulle få för reaktioner om de skulle få veta?
Har du funderat på att berätta det för någon? Vem? Hur kommer det sig?
- Finns det några andra sammanhang där du öppet visar din bisexualitet?
Om det inte kommer upp: Hur är det med sociala nätverk/forum på internet? (medier, grupper e.t.c.)
-Hur kom du i kontakt med den/det?
-Hur viktig är den/det för dig? Hur kommer det sig?
 - Finns det något (annat) sammanhang då du döljer din bisexualitet?
 - Hur viktigt är det för dig att definiera dig själv som bisexuell? Hur kommer det sig?
 - Finns det någon annan erfarenhet av att vara bisexuell som har varit viktig för dig som vi inte har pratat om här? Vad?

Bilaga C. Informationsbrev

LUNDS
UNIVERSITET

Hur påverkas du som bisexuell av omgivningens attityder kring bisexualitet?

Information om studien:

Just nu pågår en studie vid Lunds Universitet med syfte att synliggöra bisexualitet inom hbtq-forskningen. Vi är intresserade av att ta del av hur du upplever att omgivningens attityder till bisexualitet har påverkat dig som person och vilka utmaningar du upplevt i samband med detta. Det finns idag väldigt lite svensk forskning kring bisexualitet, berättat ur den bisexuelles perspektiv. Är du bisexuell och vill berätta om dina erfarenheter? Därigenom kan du bidra till att fylla en kunskapslucka!

Studien kommer att baseras på enskilda, semistrukturerade intervjuer och resultera i en psykologexamensuppsats, handledt av Fil. dr Eva Brodin. Som deltagare kan du när som helst välja att avbryta din medverkan eller avstå från att svara på frågor under intervjun. Intervjumaterialet kommer att behandlas konfidentiellt.

Intervjuerna genomförs i södra Sverige efter ditt önskemål om specifik plats. De äger rum under februari månad och kommer att vara cirka 60-90 minuter långa. Samtliga intervjuer kommer att spelas in. För att säkerställa sekretessen under vår arbetsgång så kommer vi efter att ha spelat in en intervju, lägga över ljudfilen på ett USB-minne som kommer att förvaras i ett låst skåp i Psykologiska Institutionen på Lunds Universitet. Ljudfilerna kommer även att förvaras på datorer som är kopplade till psykoterapimottagningen. Dessa datorer tillhör ett slutet system där ingen annan än vi som genomför intervjuerna kan komma åt materialet. Vid transkriberingen kommer materialet att avkodas, så att det inte ska gå att identifiera dig som person. Inte heller i den färdiga uppsatsen kommer det kunna gå att identifiera enskilda deltagare. När uppsatsen är färdig kommer det inspelade materialet att förstöras. Du som deltar kommer också att få godkänna eventuella intervjuцитat innan dessa publiceras i uppsatsen.

Din erfarenhet är viktig och vi blir glada om du vill dela med dig!

Kontaktuppgifter:

Camilla Mårtensson
E-post: XX
Tel: XX

Siri Fischer
E-post: XX
Tel: XX

Eva Brodin: E-post